A Comprehensive Word Book of Nepali and Nepalbhasha

नेपाली - नेवा:भाषा शब्दावली

Nepali - Nepalbhasha Sabdabali

च्वमि - बालकृष्ण हलवाई

नेपाली – नेवा:भाषा शब्दावली

च्वमि

बालकृष्ण हलवाई

हेमन्त – बेजुना पिथना

ने.सं. ११३३ (वि.सं. २०६९)

पिकाक -

हेमन्त-बेजुना पिथना

बखुंबहाः, यल (ललितपुर)

सफूया हामा - च्वमि

न्हापांखुसि पिथना

मू - १००/-

ISBN : 978-9937-2-55974

थाकू

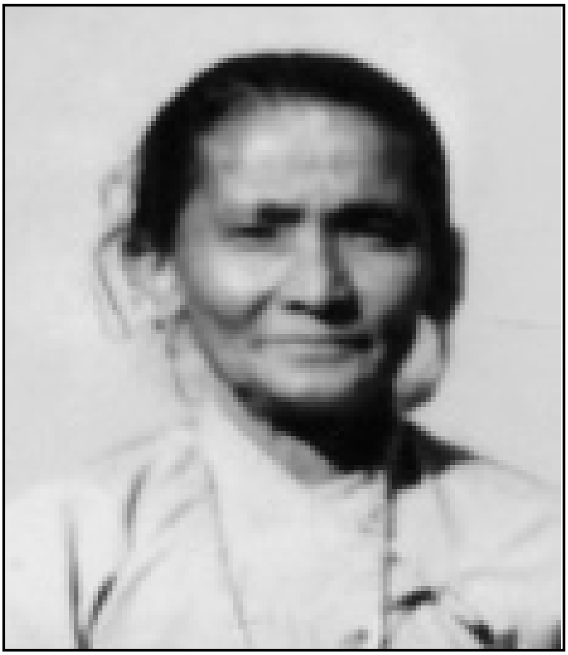
डट्स प्रिन्टिङ्ग हाउस

पिन्छें, यल । फोन : ५५२४४९०

E-mail : dotsprinting@gmail.com

Nepali - Nepalbhasha Sabdabali
A comprehensive Word Book of Nepali and Nepalbhasha
By
Balkrishna Halwai, Dharan

दोहलपा

स्व. मां न्हुछेमाया

स्व. तिरि लक्ष्मीदेवी

समर्पण

न्हय्दँ क्यंबलय् अबू मदुम्ह याकः काय् जितः मां अबूया
निगुलिं कु क्वबिना माया ममतां तुती चुइका दिइम्ह
जिमि ममतामयी परमपूज्य
स्व. मां न्हुक्षेमायाया चरण कमलय्
व
थ्व सफू च्वयेत मदयेधुंकानं कुत्कुतय्याम्ह,
न्येय्गु वसन्त जीवन यात्राया संग्रामया
सहयोद्धा स्नेहमयी कलाः
स्व. लक्ष्मीदेवीया मुलय्
समर्पण

समर्पण

सात वर्ष पुग्दा पिताविहीन एक्लो छोरो
मलाई बाबु आमा दुबैको भार बोकी माया
ममताले हुर्काई खुट्टा टेकाउने
मेरी ममतामयी परमपूज्य
स्व. मुमाज्यू न्हुक्षेमायाको चरण कमलमा
र
यो पुस्तक लेख्न मरणोपरान्त पनि
कुतकुत्याउने पचास वर्ष जीवन यात्राको
संग्राममा सहयोद्धा स्नेहमयी मेरी पत्नी
स्व. लक्ष्मीदेवीको काखमा
समर्पण

NEPAL BHASHA ACADEMY
२ नं. वडा, न्यामासिमा, किपू (कीर्तिपुर)

मन्तुना

“नेवाः भ्री, नेवाः हे जुइ” थ्व खः भ्रीसं थ्वकावयाच्वनागु सः । अले थ्व हे सःया लिधंसा मालावं वनेबलय् भ्रीसं थःपिन्त “नेवाः” जुइत अथवा “नेवाः” धायेकेत थःपिनिगु मांभाषा (Mother Language) म्हसीके माःगु जुल, सयेकेमाःगु जुल । छाय्धाःसानि थःपिनिगु जातीय पुर्ख्यौली मांभाषा म्हमसीकाः, ल्हायेमसल धाःसा भ्रीसं भ्रीगु निम्तिं तःधंगु अन्याय यायेगु जुइ । मांभाषा हे मन्त कि, मांभाषा धैगु हे म्वालकि भ्रीपिं यक्को सम्पन्न जुल धाःसां मांभाषाया अभावय् थःपिनिगु म्हसीका (Identity) हे मदुपिं, हाःनाःहे मदुपिं थें जुयाच्वनेमाली ।

थुजोगु हे लिधंसाय् पूर्वाञ्चल कोशी अञ्चलया भोजपुर (हाल धरान) निवासी मांभाषाया छम्ह अनन्य सेवक जुयादीम्ह मांभाषा प्रेमी दूरदर्शीम्ह भाजु बालकृष्ण हलवाइजुं मांभाषा मल्हाइपिं, मसःपिं नेवाः बन्धुजनपिनिगु लागी नेपाली भाषाया माध्यमं नेवाः भाषा सयेकेगु “नेपाली - नेवाःभाषा शब्दावली” सफू च्वयादिल । वास्तवय् थुगु सफू मांभाषाया माध्यमं नं नेपाली भाषा सयेकेत उलि हे महत्वपूर्ण जूगु दु । भाषा शास्त्रया दृष्टिकोणं जा थुगु सफूया थःगु हे विशेषता खनेदयाच्वंगु जुल । उकिं थुगु सफू सकल ब्वमिपिनिगु लागी नं उत्तिकं हे पठनीय व संग्रहणीय जूगु दु ।

थुजोगु अतिकं उपयोगीसिद्ध जूगु सफू च्वयादीम्ह भाजु बालकृष्ण हलवाइजुयात यक्व यक्व सुभाय् ।

ने.सं. ११३३ न्हूदँ

- सत्यमोहन जोशी
चान्सलर

पिका:पाखें

२०१० सालपाखें पूर्वाञ्चल कोशी अञ्चल चैनपुर निवासी मांभाषाया छम्ह अनन्य सेवक व प्रेमीजूम्ह लेफटिनेन्ट भाजु लोकमान श्रेष्ठजुं च्वयादीगु नेपाली भाषाया माध्यमं नेवा: भाषा सयेकेगु "नेपाल भाषाया त्वाथ:" नांगु सफू पिदने धुंकूगु ख: । थुगु सफुतिं नेपाल भाषाया ख्यलय् छगू न्हूगु जागरण हयाब्यूगु जुल । आ: थुकियागु हे क्रमय् मांभाषाया छम्ह अनन्य सेवक तथा प्रेमीजूम्ह भाजु बालकृष्ण हलवाई (कोशी अञ्चल धरान निवासी) जुं च्वयादीगु थुगु "नेपाली - नेवा:भाषा शब्दावली" सफू नं जिमिसं पिकाये खन । थुकी च्वमिया थ:गु हे ठेट शब्द व उच्चारणया विशेषता दुथ्यानाच्वंगु दु, अथे हे व्याकरणया नियम नं । उकिं थुकी प्रचलित व्याकरणया नियमकथं गनं गनं छुं विभेद खनेदया च्वनेफु । तर, स्वनिगलं पिने वनाच्वंपिं नेवा: बन्धुजनपिन्सं संरक्षण याना: प्रचलनय् हयात:गु नेपाल भाषाया शब्दावली भीगु मंका:गु मौलिक भाषिक सम्पदा ख: । उकिं च्वमि भाजुयागु च्वन्ह्या:गु कुत: प्रशंसनीय जूगु दु ।

जिगु खँ

जिं थ्व नेपाली - नेवाःभाषा शब्दावली सफू च्वयेगु ज्या २०६४ सालया श्री पञ्चमीया साइतय् जिमि कला मय्जु स्व. लक्ष्मी देवी हलवाइयातः स्वास्थ्योपचारया लागिं धरान नगरय् च्वंगु BPKIHS अस्पतालय् तया जि कुरुवा च्वनाच्वनागु इलय् न्त्याकागु जुल । नेपाल भाषाया खँग्वः सय्के मास्ति वःपिनि नितिं थजागु शब्दावली सफूया खाँचो जि "भ्गीगु समाज" धरानया न्हय्दँ तक नायःया कार्यकालय् ग्वसाग्वयागु "नेपाल भाषा प्रशिक्षण तालिम" तयावलय् जितः वाःचाःगु जुल ।

स्वनिगःपिने नेपाः देय्या थीथी जिल्ला नगर, गां, व बस्तिइ च्वनाच्वंपिं नेवाः समुदायनं थीथी हुनिं बाध्यतावश थःगु मांभाय् ल्हायेगु ब्वनेगु त्वतायंकुलिं प्रायः ल्वःमंके धुंकूगु दु। ३०/४० दँ च्वय् थ्यंपि उप्वलं नेवाःतसें नेपाल भाषां ल्हाःगु खँ थु अलय् बच्छी बापा नेपाली खँग्वः ल्वाकः छ्यानाः थःथःगु छेँय् दुने व थथिति नापं खँल्हाबल्हा याः, मेगु थासय्च्वंपिं नेवाः व थगुहे छचैं दुने च्वंपि ३०/४० दँ क्वय् यापिं ल्त्याम्हत व मचाखाचात नापं नेपाल भाषां खँ ल्हायेगु त्याक्कय् त्वःते धुंकूगु दु । थथे क्वथना वन धाःसा काठमाण्डू, पाटन, भक्तपुर स्वनिगःपिने नेपाल भाषा ल्हाइपिं जा छ्खे हे तयेनु थुइका काइपिं तकं लुइके थाकुइ । तर समय धेचुले धुंकुगु दु । १०४ दँ या राणाशासन काल लिपा २००७ सालं निसें फुक जातय् ब्वलंगु जातीय पुनर्जागरणया दुने स्वनिगलं पिनेच्वंपिं नेवाःत नं थःगु म्हसीका न्त्यथनेगु ज्याय् दुने लाःगु दु । थ्वहे पुचलय् दुने लाःम्ह जि पूर्वी नेपाल भोजपुर जिल्लाया चिकिचाधंगु गां टक्सारया छम्ह गामो जुयाः नं भाषा थें जाःगु दुग्यंगु ख्यलय् च्वसा न्त्याकागु जुल । द्वंगु यक्व दयेफु वहे द्वपं लिपाया लागिं लँजुवा जुयाः जितः खःगु लँय् न्त्याकिइ धैगु भलसा कायागु जुल ।

थजाःगु शब्द सँग्रह वा शब्दावली सफू गुलि पिदंगु दु आपालाकं सफुतिइ नेपालभाषा (नेवाः खँग्वः) न्हापालाक तया तःगु दु । नेवाः भाय्हे मथूपिंत व सिकं नेपाली खँग्वः न्हापां तयाः वयागु नेवाः भाषाया रुपान्तरया खँग्वः लिपा तयेबलय् अझ अपुइक व याकन नेवाः खंग्वः लुइके फइलाकि धैगु जिगु सोच पाय्छि खः/मखू क्व

छिनेगु भाला ब्वंमिपिंत लःल्हानागु दु । आपालं छ्यला-बलाय् छ्यले माःगु खंग्वः ल्यया: ल्यया: नेपाली खंग्वःयातः नेवाः रुपान्तरण यानागु दु । भःचा खंग्वःया धुकू सफुतिं आपासितः ज्या चलय् यायेतः जकसां ज्यालगय् जुयाः ब्यूसा जितः थम्हं तःधंगु पुरुषार्थ यानागु भापाः जूवनिगु जुल ।

लिपतय् थ्व जिगु कुतःयात पिथनेगु भाला कया हौसला बियादिइम्ह अतिकनं हनेवहःम्ह संस्कृतिविद् भाषारत्न व नेवाः समुदायया धुँसीथां नेपालभाषा आकादेमिया चान्सलर भाजु सत्यमोहन जोशीजुयातः कृतज्ञता देछानागु जुल ।

थ्व सफू पिथनेगु ज्या याना थःगु मां भाय् प्रति मोह क्यनादीपिं “हेमन्त-बेजुना” त्यपूया मङ्गल कामना याना ।

थ्व खंग्वः संग्रह सफूयातः कम्प्यूटर थासाय् थायाव्यूपिं काय्चा भाजु भरतकुमार ताम्रकार व सुमित श्रेष्ठयात दुनुगलंनिसें सुभाय् देछानागु जुल । सुभाय् ।

ने.सं. ११३३ - बालकृष्ण हलवाई

मेरो कुरा

मैले यो नेपाली - नेवाःभाषा शब्दावली पुस्तक लेख्ने काम २०६४ सालको श्रीपञ्चमीको मुहूर्तमा मेरी पत्नी लक्ष्मीदेवीलाई स्वास्थ्योपचारका लागि धरान नगरको BPKIHS अस्पतालमा कुरुवा बसेको बेला शुभारम्भ गरेको थिएँ । नेपालभाषा जान्न चाहनेहरुका लागि यस्ता शब्दावली पुस्तकको खाँचो म "भ्गीगु समाज" धरानको सातवर्ष सम्म अध्यक्ष कालमा सञ्चालन गरेको "नेपालभाषा प्रशिक्षण तालिम" को बेला महशूस भएको हो ।

उपत्यकाबाहिर राज्यको विभिन्न नगर, गाउँ र वस्तीमा बसेका नेवार समुदायले विभिन्न कारणवश आफ्नो मातृभाषा बोल्न, पढ्न छाडेकाले प्रायः बिर्सि सकेका छन् । १०४ वर्षको राणाशासन काल पछि २००७ सालदेखि सबै जात-जाति समुदायमा आएको जातीय पुनर्जागरणभित्र उपत्यकाबाहिरका नेवारहरु पनि आफ्नो पहिचान प्रदर्शन गर्ने कार्य भित्र पर्न आउँछ । यसै समूह भित्रको म पूर्वी नेपाल भोजपुर जिल्लाको टक्सार बजारमा जन्मेको एउटा गाउँलेले भाषा जस्तो गहन क्षेत्रमा कलम चलाउने जमर्को गरेको छु । भूल थुप्रै भएका होलान् त्यही भूल पछिको लागि मेरो पथ प्रदर्शक भई सुधार्न सकुँला भन्ने लागेको छ ।

धेरजसो चलन चल्तीमा प्रयोग हुने शब्दहरु छानी छानी नेपाली शब्दलाई नेवार भाषाका शब्दमा रुपान्तरण गरेको छु। थोरै शब्दहरुको भण्डारले धेरैलाई काम चलाउनलाई मात्र उपयोगी भई दिएमा पनि मलाई ठूलो पुरुषार्थ गरेको अनुभूति हुनेछ ।

मेरो यो प्रथम प्रयासलाई प्रकाशन गरिदिने अभिभारा लिई हौसला दिनुहुने अति आदरणीय संस्कृतिविद्, भाषारत्न र नेवार समुदायका सखुवाका खम्बारुपी भाजु सत्यमोहन जोशीज्यू प्रति नतमस्तक भई कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु । अनि यो पुस्तक प्रकाशन गरिदिने नेवार भाषाप्रति मोह देखाउने युगल जोडी "हेमन्त - बेजुना"को मङ्गल कामना गर्दछु ।

अन्तमा यो शब्दावली पुस्तिकालाई कम्प्यूटर प्रिन्ट गरिदिने भतिजा भाजु भरकुमार ताम्राकार र सुमित श्रेष्ठलाई पनि आत्मीय साधुवाद ।

- बालकृष्ण हलवाई

विषय सूची / धलः

घरसंग सम्बन्धित शब्दहरु
(छ्येँ व छेयँज्वलं)

नेपाली	नेवाःभाषां
घर	छ्येँ
छाना	पलि/प्वलः
धुरी	पाखा
बुइगल	बुइगः
भुइँतला	छेलि
बैठक /पहिलोतला	चोत/बैठक
दोस्रो तला	मातं
कोठा	कोथा
भान्साकोठा	भुतू
भण्डारकोठा	धुकू
झुपडी	बल
पौवा/सतल	सतः
गजुर	गजू
मूलढोका	मूलुखा
संघार मूलढोका अगाडिको स्थल	पिखलुखा
आँगन	आंग्रा
कौसी	कःसि
कोठेवारी	क्यब्व.
पेटी	फः
खुडकिलो	त्वाथः
कुना	कुं
पाइखाना	चःबि
घुच्यान/रछ्यान	साःगाः
भुइँ	बँ
पर्खाल	पःखाः
भित्ता/गाह्रो	अंगः
धारा	हिति
ढल /नाली	धः
भऱ्याङ	स्वाने
कोताल	कोताः
ढीक	धिइ

नेपाली	नेवाःभाषां
भऱ्याङको ठाडो रेलिङ	स्वानेबाः
भऱ्याङ छोप्ने घोप्टा	तःखा/कोपु
आग्लो	खवः/क्वें
ढोका	लुखा
पल्ला	खापाः
झ्याल	झ्याः
आँखीझ्याल	तिकिझ्याः
संयुक्त झ्याल	सँझ्याः
छिस्केनी/चुकुल	चुकू
चुकुल खोल्ने डण्डी	हेँत्वा :/क्वें
चुकुल खोल्ने प्वाल	क्वेंप्वा
ताला	ता
भोटेताल्चा	माःताः
साँचो	ताःचाः
साँचोको झुप्पा	ताःचाःप्वाँय्
खोपा	ग्वाख :
लुगा झुण्डयाउँन टाँगेको डोरी	अंय्गु
चोक	चुक/ननी
खाताबहि	बहि
बहाल	बहाः
अगेना	अगिंमथ
टहरा	फल्चा/पाति
डुँड/पनालो	धोँ/कोधों
खम्बा	थाँ
गुमज	भोखा
चिरपट	कोलापू
दलिन	धलिं
निदाल	निना/निदां
बतासी	म्हुतुपौ
कार्नेस	कार्नेस
कठवार	बँसि
टुँडाल	तोनासिं
चौकट	खिचाखो
मूलदेवता घर	आगंछें

नेपाली	*नेवाःभाषां*
देवता घर	दिगी
मन्दिर	देगः
छाप्रो	मिखा
तगारो	बिलागः
भऱ्याङ्ग छेउको बार	भजपंज

भान्सामा चलाउँने सामाग्रीहरु
(भुतुली छ्येलिगु ज्वलं)

भान्छा	भुतू
थाल	देमा/भू
कचौरा/बटुका	बार्चा
प्लेट	रिकापी
भडू	कसौरी
तसला	तस्ला
गाग्री	घः/धःप
खुकुरी	चुपी
चुलेसी	कुँई
अचानो	त्वाकः
चिम्टा	चिम्ता
बिर्को	पुसा
भाँडा	थल
भाँडाकुँडा	थलबल
बास्केट	धकि
कुचो	तुफि
खरेटो	च्वाफि
नाङ्लो	हासाः
चाल्नी	चालिँचा
डाडू	धवः
पन्यू	चंतचा/पन्यूचा
थर्मस	क्वापिं
बत्ती	मत
लोहोरो	ल्वहंमचा
सिलौटा	ल्वहंमा
सोते /ढुंग्रो	थूचा

नेपाली	*नेवाःभाषां*
धुंवा	पंःथूचा
खरानी	नौ
चुल्हो	भुतू
अगेनो	औचा
इनार	तूं
ओदान	ओद्यां
पीरा	त्वाकः
सलाई	देसिली
नाप्ने कुरुवा	त्वाःचा
करुवा	करुवा
अम्खोरा	अम्ख्वरा
बाल्टिन	बाल्टिं
रक्सी बाँडने भाँडो	अन्ति
पानी राख्ने ठूलो भाँडो	ताँफ
धान राख्ने ठाँउ	कू
ढिकी	कुति
जाँतो	घः
ओखली	उगः
भ्यगत	भ्यगः
चुलेसी	कुइँचा
सुइरो	नतुचा
भट्टा	अग :
चिम्नी	कुँगः
दाउरा	सिँ
आगो	मि
कोइला	हेंग्वा
भुब्रो	बुलुमि

पूजा सामाग्रीहरु (पुजाज्वलं)

पूजा थाली	पूजभः
चोखो पानी राख्ने भाँडा	नीलः थल
चन्दन खोरी	कायबः
जाँड राख्ने भाँडो	धाल्चा
रक्सी राख्ने भाँडो	थ्याक्चा
ज्वालान्हायक्ँ	न्हाँय्कःमू

नेपाली	*नेवाःभाषां*
सिन्दुर टीका राख्ने	सिन्हःमू
रक्सी राख्ने भाँडो	थापीं
सुकुण्डा	सुकुन्दा
टीका	सिन्ह
फूल	स्वाँ
यज्ञपवित	जजंका
काँचो धागोको बाल्ने बत्ती	इताः
फलफूल	सिसा
समे चिउरा	समेबजी
केशरी	म्हासुसिन्हः
सिंधुर	भ्वीसिन्हः
सिमृक	ह्याँउसिन्हः
अर्घौटो	अघचा
धण्टी	गँः
डमरु	दबदब
चमर	च्वांमो
नैवेद्य	नीबजी
गहुँत	साच्व
घीउ राखेर बाल्ने बत्ती	घ्वर्बा
मन्दिर वरिपरि बाल्ने बत्ती	चाकःमत
पूजासामग्री राखेर बोक्ने भाँडो	कलः
चिउरा, कालो भटमास, मासु, अण्डा अदुवा,पञ्चाकु राख्ने भाँडो	खाय्पाः
दहीमा नून, जिरा, तेल राखेर बनाएको बस्तु राख्ने भाँडो	खाय्खोला
कपुर	कपू
गोकुल धुप	गुंगू
जटामसि	नस्वां

घरमा चलाईने सामाग्री (छ्यँ छ्यलेगु ज्वलं)

नेपाली	*नेवाःभाषां*
टेबल	तेवल
कुर्सि	कुर्सि
खाट	खाता
दराज	दराज
बाकस	बाकसा/संदुक
ओछ्यान	लासा
सिरक	सिलः
ओढने	फांगा
तन्ना	देलासा
सिरानी	फुंग
दोलाई	दोलाई
राडी	रारी
कोदालो	चप्रा/कू
हँसिया	ईंचा
बत्ती	मत
सियो	मुलु
धागो	का
मकल	मकः
मुंग्रो	मूगः
काँटी	नंकी
हथौडी	मूगःचा
कुटे	त्वःकुचा
चुथुवा	कोपरा/कोप्राः
चंगा	भुतुमलि
आकाशेबत्ती	मतकल
डोरी	खिपः
ऐना	न्हाय्कं
काइयो	ककिंचा
थाक्रो	थकुचा
साबुन	साब्वों
चूरा	बाईं
कल्ली	कल्या
छाता	कुसा
ज्यासल	ज्यासः
तस्विर	किपाः
साँचो	ताःचा/थासा
डोली	दुहु

नेपाली	*नेवाःभाषां*
खरानी	नौ
अगुल्टो	मिलापू
रक्सि बाडँने भाँडो	अन्ती
कपूर	कपू
धुपौरो	गुँगुमकः
सियो	मुलु
कैंची	कँय्ची
खुर्पा	खुरी
क्यामेरा	किपासा
खरकुँलो	भयाँगा
चर्खा	फेलु
चमर	च्वामो
खेत	बुं
बारी	क्यब/बाली
चंगा	भुतुमलि
आकाशे बत्ती	मतकलः
डोरी	खिपः
कौडी	कौ
चिलिम	चिलं
हुक्का	होखाः
नली	नःकथि
तमाखू	बजाँ
सिग्रेट	चूरोत
बिडी	बिरी
सुर्ति	सूर्ति
पान	ग्वाः
छेस्का	सूपः
सामग्री	ज्वलं
थपनी	फोसा
भकुण्डो	बँग्वारा
गुलेली	बल्ला
गुच्चा	ल्ह्वंगाली
गुडिया	कतामरी

नेपाली	*नेवाःभाषां*
पहिरन	
बर्को	गा
दौरा	लँ
सुरुवाल	सुरुवां
भोटो	प्वाकलं
टोपी	तुपुली
हाफपेण्ट	कट्टू
ओढ्ने	फांगा
ओछ्यान	लासा
चोलो	लं
फरिया/साडी	पतसि
पटुका	जनीइ
पिटीकोट	सायाचा
रुमाल	हुसा
गोजी	म्हिचा
जुत्ता	लाकां
मोजा	मूजा
चकटी	पाचालासा
चटाई	पाचासुकु
पेन्सिल	सिसाकलम
औंठी	अंगू
टीका	सिन्हः
कलम	च्वसा
लेख्नी पाटी	ग्वनः
लट्ठी	कथी
लौरो	तुतां
गाजल	अजः
चश्मा	सुलचं
थाङनो	ईचा/भ्वाथः
पंखा	गालि
गहना	तिसा
उपबास	अवसं
पचुका	चुंगा
नाम्लो	दाखी

नेपाली	*नेवाःभाषां*
शारीरिक अवस्था (उसाँय्)	
गलगाँड	गलः
गानो	फयकू
दम	थल्वय
दादुरा	खिचाकइ
बिफर	तःकइ
लुतो	चासुकइ
ठेउला	भुसाकइ
पोतो	पलः
अबस्था	
जन्म	बुइगु
मरण	सिइगु
सुत्केरी	मचाबुस्वँ
चाड	नखः
जन्मदिन	बुदिं
गुफा सुतक	खब्याः
जन्म सुतक	जःब्या
मरण जुठो	दुखं
न्वारन	ब्यंकु
गुफा	बारा
अन्नप्रासन	मचाजंकु
छेवर	बुसाखाय्
व्रतबन्ध	कय्तापूजा
वेल विवाह	इही
विवाह	इहिपा
बेहुलीभोज	गोय्काभ्वय्
बेहुलाभोज	पस्ताभ्वय्
बृद्धपास्नी	ज्याःजंकु
(क) पहिलो	भीमरथारोहण
(ख) दोस्रो	चन्द्ररथारोहण
(ग) तेश्रो	देवरथारोहण
(बेहुलीको) मुख हेर्न / माईतीहरू जाने	ख्वास्वः

नेपाली	*नेवाःभाषां*
प्राकृतिक संज्ञा शब्दहरु	
सूर्य	सुर्द्यो
चन्द्र	चन्द्रमा
तारा	नौ
ध्रुवतारा	स्वेनगु
बादल	सूपाँय्
कुइरो/तुवांलो	खसू
घाम	निभाः
पानी	लः
चटचाङ	मलः
भुइँचालो	भ्वखाय्चा
तुषारो	पू
हिऊँ	च्वापू
असिना	पू
खोला	खुसि
नाला/कुलो	धः
हावा	फय्
वन/जङ्गल	गूँ
बर्षा	वा
धुलो	धू
हिलो	नाः
रुख	सिमा
पात	हः
हाँगा	कचा
टुसो	बुँ
काण्ड	दँः
दह	न्हव
क्षितिज	कुलां
ज्वालामुखि	गुँजला
हिमाल	च्वापुगुँ
इन्द्रेणी	लाय्लामा/पलसुं
फल	सि
फुल	स्वाँ
बीउ	पूसा
ढुंगा	ल्ह्वों

नेपाली	*नेवाःभाषां*
माटो	चा
बालुवा	फी
ईंटा	अप्पा
झिंगटी	आयपा
काँढा	कं
कुवा	बोंगा
इनार	तूं
साँघू	ताः
धारा	हिती
आकाश	आक्स
पाताल	पाताः
मैदान	ख्यः
पोखरी	पूखू
खाल्डो	गाः
पाहाड	पाखा
उडेको धूलो	धूफाः
छाँया	किपालु
बाढी	बाः
झिल्को	जः

खाध्य बस्तुको नाम (नसात्वसा खंग्वः)

धान	वा
चामल	जाकि
कोदो	दुसि
मकै	कःनि
गँहू	छो
जौं	तःछों
फापर	मसं
भटमास	मुस्या
कालोदाल	हाकुमाय्
चिउरा	बजि
भात	जा
दाल	क्यैं
तोरी	तू
मुंगी दाल	मू

नेपाली	*नेवाःभाषां*
मुसुरी	मुसू
चना	चाना
गहत	कोंलं
गहूँको पिठो	छोंचुं
चामलको पिठो	जाकिचुं
कोदोको पिठो	दुसिचुं
जाउलो	हलुजा
सुख्खा रोटी	छुचुंमधि
भुटेको गहुँ	छुस्या
भुटेको चिउरा	स्याबजि
भटमास	मुस्या
धुलो चिउरा	च्वकाबजि
पानी रोटी	ग्वार्चा
खिचडी	माय्गोजा
गोल मेथीको सुप	मीक्वाः
अमिलो सुप	पाँउक्वाः
केराउ	केउ
सानो केराउ	कःसू
बोडी	भुति
मस्याङ	मस्याँ
सिमी	सिम्पु
बकुला	बकुलाचा
रहर	रहर
गोटामास	गोमाय्
तिल	हामो
सिलाम	तुमो
बदाम	बराँ
जौं	तच्छो
सर्स्यूं	ईका
रायो	पःका
अक्षता	आखेय्
गहत	कोलं
कालो भटमास	हाकुमुस्या
कालोतिल	हाकुहामो

नेपाली	*नेवा:भाषां*
मरमसला (मस्ला)	
जिरा	जी
मेथी	मी
ज्वानो	इमू
धनीया	गोस्वाँ
सुपारी	ग्वय्
नरिवल	नैक्या
ल्वाँग	लब्वं
सुकमेल	सुकमेल
जाईदाना	जिफ्व
हिंग	हिं
कालो जिरा	हाकुजी
दालचिनी	दाल्चिं
अलैंची	यला
मिश्री	नवा
पिपला	पिपी
छोकडा	छोरा
दाख	किसमिस / दाख
ओखर	खोंसी
मरिच	मलय्
टिमुर	तीमू
अदुवा	पालु
खोसार्नी	मल्टा
तेल	चिकं
घ्यू	घ्यः
नून	ची
बिरेनून	बेची
जेठी मधु	ईस्तमी
सिंधेनून	सिंची
जिम्बू	म्फिकुचा
सोंप	सोफ
नौनी घ्यू	कचिघ्यः
पान	ग्वाः
खयर	खयो
चुना	सख्वा
छुर्पी	दरुखः

नेपाली	*नेवा:भाषां*
विविध खाने पिउँने खाद्य बस्तुको नाम	
भात	जा
दाल	क्यैं
तरकारी	लोसा / तरकाली
अचार	सन्हा
मासु	ला
खसीको मासु	खसीला
राँगाको मासु	मेय्ला
सुंगुरको मासु	फायाला
मृगको मासु	चलायाला
हाँसको मासु	हेंयाला
कुखुराको मासु	खायाला
सुकुटी मासु	सुकुला
साधेँको मासु	छ्वयला
पोलेको मासु	हाकुछ्वयला
भेंडाको मासु	फैयाला
भुटेको मासु	हिकाला
पकाएको मासु	दाय्काला
थलथले मासु	तःखा
सिद्रा मिसाएको थलथले	ङ्याखुना
सयपत्रीमा मासी राखेर बनाएको परिकार	सःपूम्हिचा
सिद्रा	संङ्या
सुकेको माछा	कुङ्या
माछा	ङ्या
कालो दालको रोटी	ओ
चामलको रोटी	चंतामरी
चामलको गोलाकार पिठोको भित्र गुलियो राखी बनाएको रोटी	योमरी
कोदोको रोटी	दुसिमरी
अण्डा	ख्यें
दुध	दूरु
दही	धौ
मोही	मैं
चिनी	चिनी

नेपाली	*नेवा:भाषां*
सख्खर	साँख:
पकाएर जमाएको सख्खर	चाकु
मह	कस्ती
सूप	क्वा:
चिया	चिया/क्वाल
कफी	कफी
पाउरोटी	पाउरोटी
झोल	ती
केराउ पिसेर बनाको अचार	कँघासा
गेडागुडी	बुब्ब:
तितौरा	पाँऊ
रक्सी	अय्ला
जाँड	थों
मकैको जाँड	भ्याभर
कट	क:
मर्चा	पा मना
तिलको लड्डू	तौला
दुधको तर	दूरु पुईं
फर्सिको तरकारी	फसिक्वा
डाल्डा घ्यू	घाँय्घ्य:
नैनी घ्यू	कचिघ्य:
भटमासको तेल	मुस्याचिकं
शकरकन्द	चाकुहि
तोरीको तेल	तुचिकं
तीलको तेल	हामोचिकं

साग सब्जी (वाँउंचा)

आलू	आलु
रायोको साग	पाछैंचा
तोरीको साग	तुकंचा
मेथीको साग	मीचोचा
मुलाको साग	ख्वाख:
चम्सुरको साग	चसु
पालुंग साग	पल:
सोपंको साग	सोबसो

नेपाली	*नेवा:भाषां*
निगूरो	निर्गुचा
मूला	लैं
प्याज	प्याज
काउलि	कोवी
धनीयाको साग	धङाचा
पुदिना साग	न्हवस्वाँ
बेथुचा	इंक
घिरौला	तोरेचा
चिचिण्डो	पोल:
कर्कलो	फकं
लुँडे	बकं
च्याउ	म्हुकं
फर्सिको मुन्टा	फसिचो
गाण्टे मुला	प्वात्या
गांठ कोवी	ग्याँथ
डुण्डु,साँखुले	च्वल:चा
जल्कु	जल्कु
फर्सि	फसि
घ्यू सिमी	घ्य:सिमी
झिंगनी	सिमीपोल:
सलगम	सलगम
लसुन	लावा
गाभा	दुकु फकं
दुकु	दुकु
सिस्नो	न्हाय्कं
बकाइनो	बकं
प्याज	प्याज
परवर	परवल
तीते करेला	कक:चा
भान्टा/बैगुन	भान्ता
छ्यापी	छ्या:
कुरिलो	कुरिल
लौका	लौका
गोलभेडां	राम्यर्चा
साग	साकिचा

नेपाली	*नेवा:भाषां*
तामा	छों
कोइरालो	कुन्हबूं
कर्कलोको अचार	फकंसन्हा
खल्पी अचार	तुसीअचार
चुक अमिलो	चुंपाँउ
ठोटने	पथू
पिंडालु	सखी
सुठुनो	हि
तरुल	गुँहि

फलफूल – सि

आँप	अँ
आरु	ब:सि
ऐसेलू	इसि
बिमिरा	त:सि
व़ख्खर	खोँसि
रुखकटहर	फोंसि
भूईंकटहर	भूइँफसि
काफल	क:वसि
काँक्रो	तुसि
सुन्तला	सन्त्रासि
काले ज्यामि/ज्यामिर	भम्सि
चाकसी	चाकुसि
अनार/दारिम	धालय्
उखू	तु
चुत्रो	मखेसि/मतप्यासि
भोगटे	भोगत्या
बयर	बयलि
नासपाती	पासी
अम्वा	अमासि
मेवा़	मेवा़
कोसा	क:छि
च्यूलि	ल्हुसि
अंगुर	दाख
सतिबयर	सतबयसि

नेपाली	*नेवा:भाषां*
बेल	ब्या:
कागति	काग्ति
स्याउ	स्याउ
छिप्पेको काँक्रो	खौतुसि
कटुस	स्याँगुलि
हर्रो	हल:
शकरकन्द	चाकुहि
केरा	केरा
जामुन	ज:मुना
हलुवावेद	फाकुसि
मोसम	मुसुम
लप्सि	आमालि
बदाम	बरां
कुभिण्डो	भूईंफसि
लिचि	ल्हुसि
धतुरो	दुधालय
दाख	मितसि
आरुवखडा	आलुचा

मिठाई (नेवा:भाषामा मात्र)

जेरी	जोपसा	स्वारिलाखामम्हि
पुरी	गुल्मम्हि	सेल
लिक:	माल्पा	फिनी
मनभौ	मुकदल	पा निम्की
भलु	दुरुमारपा	बर्फी
बालसाई	खजुरी	अनरसा
रोथ	लालमोन	गोई
सिग्वारा	खाजा	बम्वैसन
प्यारा	गुँदपाक	मथ
पोस्तिकं	रसवरी	कुचा निम्की
खुवा़	पंचरंगीस्वारी	मथ:
अँय्थ्या	लहु	चाकुसला

अलग अलग बेलामा खाने खानपीनको नाम
(थीथी इलय् नय्गु नसात्वसाया खँग्व:)

बिहानको नास्ता (चियापान) कौला

नेपाली	*नेवा:भाषां*
बिहानको खाना	ज्योना
दिउँसो खाजा	तुच्चा
रातीको खाना	वेली
भोज	भ्वय्
बनभोज	गुंभ्वय्

नाता गोता (थ:थिति)

आमा	मां
बुवा	ब्वा/अबु
बाजे	अजा/बाज्या
बुढोबाजे	तापाबाज्या
बज्यै	अजी/बज्यैं
बुढी बजै	तापा:अजी
लोग्ने	भा:त
स्वास्नी	कला:/तिरीमय्जु
काका	कका
काकी	माम्जु
मामा	पाजु
माइजु	मल्जू/मलेजु
दिदी	तता
भिनाजू	जिचादाजु
ठुलो बुवा	तबा/धम्ब्वा/ तरिवा/आवा
ठुली आमा	त:मा/तरिमा/धोंमा
फुफु	निनी
फुफाजु	निनीपाजु
छोरा	काय्
छोरी	म्ह्याय्
बहिनी	क्येंहे
ससुरा	सस:वा/सस :अबु
सासु	सस:माँ
सासु (लोग्नेको बाबु)	बा:जु
सासु (लोग्नेको आमा)	मा:जु
मामा ससुरा	सस:पाजु
माइजु सासु	सस:मल्जु

नेपाली	*नेवा:भाषां*
काका ससुरा	सस:कका
काकी सासु	सस:माम्जू
फुफूसासू	सस:निनी
सालो	सस:किजा
साली	सस:क्यें
जेठान	सस:दाजु
जेठानी	पिइंली
आमाजु	ता:भत
नन्द	क्येंभत
देउरानी	मायली
जेठाजु	दरभत
देवर	किजाभत
जेठी सासु	सस:तता
सौतेनी आमा	चिरीमां
सौतेनी बुबा	चिरीब्वा
सौतेले छोरो	न्ह्येसुकाय्
सौतेलो छोरी	न्ह्येसुम्ह्याय्
झडेकेलो बाबु	ब्वा़:जु
सौता (दिदी)	न्ह्यथु
सौता (कान्छी)	लिथु
कुटुनी	धोंमाचा
टाँसो	घाब:
झडकेलो	लखापु
नाठो	लेव़
बुहारी	भौमचा
ज्वा़ई	जिचाभाजु
भतिजा/भदाहा	काय्चा
भतिजी/भदै	म्ह्याय्चा
आईमाई	मिसा
लोग्नेमान्छे	मिजं
आफन्त	थ:
छरछिमेकी	ज:ल:ख:ल:
दम्पति	निम्तिबु/त्यपु
चुलै (सकल परिवार)	भोछिं

नेपाली	*नेवाःभाषां*
परिवार	जःछिं/माचछिं
अभिभावक/संरक्षक/मुलि	हामा
घरमुली (पुरुष)	न्वकू
घरमुली (स्त्री)	नकिं
सम्धिनी	सम्धिनी
सम्धि	सम्धि
सभापति	नायः
नाइके/अगुवा	न्ह्यलुवा
नोकर	च्यः
नोकर्नी	भ्वा़तिं
श्रीमान्	भाजु
श्रीमती	मय्जु
लोग्ने	भातः
स्वास्नी	कलाः
धर्मपुत्र	थ्याकमचा
नाति	छय्
पनाति	छुई
खनाति	उई
जनाति	कुई
पाहुना	पाँहाँ
दाजु	दाजु
भाउजु	भ्वत/तताःजु
भाइ	किजा
जातको	थ्याः
बेजातको	मथ्याः
सानीआमा	चमा/चिरीमां
भाञ्जा/भाञ्जी	भिंचामचा
मीत	त्वाय्
मित्र/साथी	पासा
घरबेटी	छ्येँथुवा़
घरज्वाइँ	छचेँजिचा
मितआमा	त्वाय्मां
मितबाबु	त्वाय्ब्वा
मितछोरा	त्वाय्काय्
मितछोरी	त्वाय्म्ह्याय्

नेपाली	*नेवाःभाषां*
अंग प्रत्यंग (म्हब्व खँग्वः)	
शरीर	म्ह
टुप्पी	आंगस
टाउको	छ्यँ
केश	सँ
निधार	कपाः
भृकुटी	न्हातीका
आँखीभौं	मीखाफुसी
परेला	नौ,तलि,मिखासँ, मिखाभौ
आँखा	मिखा
आँखाको तल्लो ढकनी	अन्ज
कान	न्हायपँ
नाक	न्हाय्
जुंगा	ग्वाय्
गाला	ङेता
ओंठ	म्हुतुसी
जिब्रो	म्ये
दाँत	वा़
बँगरा	वंग्रा
घाँटी	गःतां/कक्कू
घिच्रो/गर्दन	गःपः
चिँउडो	मंचा
कंचट	न्हक्कू
काँध/कुम	ब्व़
पाखुरा	लप्पा
कुँइनो	चुल्या
हात	ल्हा
हत्केला	ल्हापा/ल्हाःफ्वः
औंला	पतिंचा
गोडाको औंला	तुतिंपतिं
नाडी	नारि
छाती	नूगःपाँय
करंग	बपीक्वँ
पेट	प्वाः

नेपाली	*नेवाःभाषां*	*नेपाली*	*नेवाःभाषां*
नाभी	त्याप्चा	खोपडी	कवली/कोतः
कलेजो	स्यैँ	काप	का
फोक्सो	स्वँ	अघिल्लो दाँत	कूवा
आन्द्रा	आलपती	मुसो	खय्
बोसो	दाः	पित्तथैलो	खाइप्वःचा
मुटु	नुगःचू	पित्तनली	खायुलु
हड्डी/हाड	क्वैँय्	गुहु (दिसा)	खि
मासु	ला	खकार	खकार
रगत	ही	दुधको फाँचो	दुरुपो
मृगौला	जलासें	दुधको मुन्टो	दुरुपीं
आँखाको गेडी	हःथं	नसा	हिनू
फोको	हलचा	जाँते	अंःपि
साल	साःपाँय्	जनेन्द्रिय (स्त्री)	नासी
जुरो	सपः	जनेन्द्रिय (पुरुष)	नाकू
गिजा	वा़कुधी	गुला	क्वासी/सीपाचा
मुठ्ठी	म्हू	जनेन्द्रियको भुत्ला (रौं)	ख्वासा
काखीको रौं	याक्वसँ	रौं	चिम्सा
कुइरो आँखा	भुयुमिखा	कण्डो	प्योँ
गाँड	गलः	घूँडो	पुली
लोती	न्हायपँफ्वः	पिंडुला	त्वांना
गालाको खोविल्टा	लुपु	गोली गाँठो	गौचा
र्‍याल	लाः	कुर्कुचो	ग्वाली
थुक	ई	खुट्टा	तुती
पुच्छर	न्हिपं	पाइताला	पाल्तः/पालि
पखेटा	पपू	नङ	लुसी
पसिना	चःति	ढाड/पिठ्यू	जनफाः
आँशु	ख्वबि	कम्मर	जँ
चिप्रा	पिचः	मासी	स्यः
सिंगान	न्हिँ	नाडी	नारी
मयल	खिती	पुरुष	मिजँ
बेर्नो	आम्पा	महिला	मीसा
तिघ्रा/फिला	खाम्पा	अनुहार	ख्वाः
औंलाको जोर्नी	औंचा	जीउ/शरीर	म्हः
कोख	याक्व	बुढीऔंला	म्हालापतीं
कण्ठ	कथु	चोरऔंला	चोलापतीं

नेपाली	*नेवाःभाषां*
मफौलाऔंला	दथुपतीं
साहिंलीऔंला	अंगूपतीं
कान्छीऔंला	सिकापतीं
सिंउँदो	सिन्चा
छाला	छ्यंगु
फलमासु	नलुला
पित्त	खाइचो
चुल्ठो	सपः
रुद्रकण्ठी	ज्ञांगलः
बुद्धिबंगरा	ज्ञांवा
थुतुनो	त्वाः
बोसेआन्द्रो	झुकु
सुसुम्ना	तिस्यः
रौंकाप्वाल	चिमिसंप्वाः
च्यापु	चोलाकोला
पिशाव	च्व
पिशावथैली	च्वप्वःचा
पातलो रगत	च्वहि
टाउको मध्य भाग	चसप्वा
गिदी	न्ह्यपु
सिगान	न्हि
गाँड	गलः
वीज,वीर्य	घ्यो
पसीना	चःति
तालु	थक्व
आन्द्रा भुँडी	दुलापिला
आखाँको नानी	नानीचा
नाथे	न्हायसँ
नाल	पि
चाक	प्यंपांय्
लाम्टा	प्याथ
पाठेघर	मचाछैं
काख	मुलः
परेलाको रौं	मिखासि

नेपाली	*नेवाःभाषां*
काखी	याक्व
तालु	थक्व
चाँया	त्वँचा
जुम्रा	सि
आँखाको ढकनी	मिखापुसा
आखाँको गेडी	मिखाग्वः
नशा	हिनू
मुख	म्हुतु
कङ्काल	कँलाय्
कण्ठ	कथू
कन्चट	न्हकू
कोख	बेक्व
मुटु	नुगःचु/नुगःसे
नाल	पि
मथिङ्गल	न्हःपू
गर्भासय	मचाछ्यैं
नाथ्री	न्हायप्वा
लिखा	ससि
पोतो	पलः
कोठी	तीचा
मूसा	खय्
सयपत्री	सःपू
मांशपेशी	लाभी
टाउकोको पछाडिको भाग	लिछ्यं
सिङ	नेक्कु
खकार	खइ
मलद्वार	ख्याम्प्वाः

पंक्षी (झंगः)

चरा	झंगः
भंगेरा	चखुं
परेवा	बखुं
गौंथली	इखुं

नेपाली	नेवा:भाषां
मलेवा	देग:बखुं
बाज	सप्तान्चा
धोवीचरो	दँय्चा
काग	को
लौकाट	चिखा
कुखुरा	खा
हाँस	हेँ
पोथीकुखुरा	माखा
भालेकुखुरा	ग्वंग:
बकुल्लो	बोह / ङभ्कंग:
माछा	ङ्या
राजहंस	वोहेँ
पानीहाँस	लऱ्हेँ
चील	इमा
सारौट (रुप्पी)	कय्मिचा
दुम्सि	चुसा
कऱ्याङकुरुङ	क्वल:खा
सुगा	वाउँभतु
मुजुर	म्हयखा
चमेरो	चिंकलापा
चखेवा	चक्वा
गिद्ध	गिद्ध
लाटोकोसेरो	भुलुखा / न्हिकाम्फंग
च्याखुरा	चाखुरा
कोइली	कोखिभ्कंग: / क्वकाय
कालिज	थायेखा
जुरेली	मय्तुलि
बट्टाई	बतै / ख्याँय्भ्कंग:
लुइँचे	गुंखा
तित्रा	तित:
मसाने काग	संको
सारस	सलाँत्या भ्कंग:
ढुकुर	सुकुभतु
उल्लू	भूलूखा

नेपाली	नेवा:भाषां
मैना	गुँकैमि
काग	को
चल्ला	मचा

जनावर (जन्तु)

नेपाली	नेवा:भाषां
भेंडा	भ्या:
बिरालो	भौचा
खरायो	खराचा
बाँदर	माक:
बाच्छा	साचिया मचा
डमरु	धूँयामचा
चल्ला	खायामचा
न्याउरी	भौचिया मचा
घोडी	माँसल
सिंग	नेकु
खुर	खो
पुच्छर	न्हेपं
बनमान्छे	बंमनू
छाउरो	खिचाया मचा
गाई	सा
चौरीगाई	च्वामोसा
गोरु / साँढे	दोह
भैंसी	मे / माँमे
राँगो	थुमे
बाघ	धूँ
भालु	भालु
हात्ती	किसि
घोंडा	सल
गधा	पोंगाचा / गाधुँ
ऊंट	उँट
बँदेल	गुँफा
सुंगुर	फा
ढेंढु	भुतिमाक:
खच्चड	च्यान्ता

नेपाली	*नेवाःभाषां*
हुँडार	गुँखिचा
बनमान्छे	बँमनू
गैंडा	गैंरामे
फ्याउरो	फ्याकुधौँ
मलसाप्रों	पयाकाधौँ
कछुवा	कावलि/काफले
गधा/खच्चर	थेमासल
गोही	गोंज
न्याउरी मुसा	नःवचा
जरायो,चित्तल,मृग	चला
दुम्सि	चुसा
मुसो	छुं
बिरालो	भउ/भौचा
कुकुर	खिचा
बोका	दुगुचा
खसी	खसी
बाखी	च्वले
भेंडा	फै
छुचुन्द्रो	तिछुँ
श्याल	धों
सिंह	सिंह
भ्यागुता	ब्याँ
ब्वाँसा, हुँडार	गुँखिचा
अर्ना	अर्नामे
छेपारो	म्हालम्हालचा

कीट पतंग (किइ)

माउसुली	माय्विलिचा
गड्यौंला	दमिं
साङला	बिलि
बच्छ्यूँ	कोँचाहा
धमेरो	कुमिचा
चुर्ना	त्वचा
सुलसुले	मिमचा/मिच्चा/सपंचा

नेपाली	*नेवाःभाषां*
औंसा	तुँ
चिप्लेकिरा	खासा
झुसिल्कीरा	छाःकी
जुनकिरी	पुलुपुलुगेरा/मतकी
गोब्रेकिरा	गेरा/खिग्वाराकी
अरिमठे	हयि/जि
माउसुलि	माय्बिलि
अरिंगाल	कुम्चा
चिलेसो	लछिमकी
फटेंग्रा/ढिकीच्याँउ	बुईंचा
विच्छी	बिच्छे
प्यूरो	कपिंचा
मच्छर/लामखुट्टे	पत्ति
उड्स	धें
जुम्रा	सि
लिखा	ससि
पुतली	लाप्चा/भ्यालिंचा
झिंगा	भुजीं
माकुरा	माकःचा
अजिंगर	अजिंगर
कछुवा	काउले
गड्यौंला	दमि
शंखेकिरा	शंखेकी
पेटको जुका	किमी
जुका(जमिनको)	सुल्प्या
उपिँया	कुसि
कमिला	इमू/सपानि
भुसुना	भुस्ना/बाकी
मौरी	कस्ति हा/हा
कनसुत्ली	न्हय्बी
किरा	की
रेसमकिरा	रेसमकी

नेपाली	*नेवाःभाषां*
भंवरा	भँवः
मौरी	कस्ति हा
कनसुत्ली	न्हयुती / न्हयुबि
किरा	की
रेसमकिरा	रेसमकी
बारुलो	हा
अरिगांल	गुँहा
झयाउकिरी	त्वाती
हातीकिरा	पांकी
कालो साङला	खव़बिली
कुकुरेझिंगा	खिचाभुजीं
गंगटो	कःलि / कँगाली
सांङलो	बिलिइ
सलह	कोबुईंचा
भ्यागुता	ब्याँचा
छेपारो	म्हालम्हाल्चा
घुन	किसिकी
सर्प	ताःहाः / बी
खजुरो	हई
धुसिरिकिरा	पाँकिइ
पिउसो	चलः
डाँस	साभुजीं
धमेरो	कुमि
नाग	नाग

बनस्पति

नेपाली	*नेवाःभाषां*
फूल	स्वाँ
लालीगुराँस	गुँतकुस्वाँ
सुपारीफुल	गोय्स्वाँ
लालूपाते	लाल्पात्यास्वाँ
भाले सियुर / सुपारी	ग्वंगस्वाँ
चमेली	जीस्वाँ
वेली	हाफ्व़स्वाँ
दुवो	गुन्तु
कमल	पलेस्वाँ
सयपत्री	तफ्व़ / तकुस्वाँ
असारे	सिन्हास्वाँ
गोदावरी	गोदागुस्वाँ
बकाइनोको फूल	खाइस्वाँ
सेतोदुबो	सितु
गुलाव	गुलावस्वाँ
केराउफूल	कःछेस्वाँ
जमराफूल	नःलस्वाँ
काँढाफूल	कँस्वाँ
पारिजात	पालिजास्वाँ
कुकुरेफूल	नायचा / हीफोस्वाँ / चोस्वाँ
जाइफूल	दाफोस्वाँ
मुलाफूल	वहबुस्वाँ
भ्यागुतेफूल	ब्यांहाँचास्वाँ
हसिनाको फूल	हस्नास्वाँ
बाबरी	बौस्वाँ
भिमसेनपाती	सिनाय्स्वाँ
धतुरोफूल	काहास्वाँ
घण्टीफूल	गँस्वाँ
मखमलीफूल	ग्व़गःचुलीस्वाँ
जर्मनीफूल	जवैनीस्वाँ
जुही	जुईस्वाँ / चथास्वाँ
लक्ष्मीफूल	लछिमस्वाँ
निलकमल	आफ्व़स्वां
पंखेफूल	पंखास्वाँ
सूर्यमुखीफूल	सुर्यमुखीस्वाँ
तोरीकोफूल	लूँबूस्वाँ

रुखपात (सिमा)

नेपाली	*नेवाःभाषां*
रुख	सिमा
हाँगा	कच्चा
पात	हः

नेपाली	नेवाःभाषां
जरा	हा
टुप्पो	चोका
कोपिला	मुखू
काढाँ	कं
बीउ	पुसा
लहरा	गुंखि/गसि
बोक्रा	ख्वला
बिरुवा	मा
घाँस	घाँय्
घीउकुमारी	कुन्हु
सिस्नु	न्हाय्कँ
डाँठ	दं
बियाँ/कोयो	पु
भ्याउ/भुलो	भ्याउ
स्याउलो	स्याउला
सल्लाको रुख	थंसि/काकःमां
बकाइनोको रुख	खाइबसिमां
खरीको बोट	कोंसिमा
पिपलको बोट	वंघसिमां
अग्राख	धुंसि/सिंसिं
नर्कट	न्हायपं
चोयो	तिंबाला
जगरको बोट	ताइबःसिमां
चाँप	चसिं
बाँस	पँ
निगालो	तिं
सिउँडी	दुरुकं
असुरोको बोट	अय्लामां
रिठा	हथँ
खोटो	थाकुरा

नेपाली	नेवाःभाषां
संज्ञा (नां)	
(सामाजिक शब्दहरू)	
अभिभारा	भाला
अन्याय	अन्या
अतुलनीय	ज्वःमदुगु
हास्यव्यंग	ख्यालः
कागत	भों
कक्षा	तगिं
अध्यक्ष	नायः
कोषाध्यक्ष	दांभरी
क्रम	भ्वः
खेलौना	न्ह्यःवसा
खेल	कासा
खेल्ने चउर	ख्यः
गुच्चा	ल्ह्वंगाली
गीत/गाना	म्ये
जन्मदिन	बुदिं
नाच्नेमैदान, डबली	दबू
प्रशंसनीय	च्वःछाय्बहः
पूजनीय	द्यःछाय्बहः
पुजारी	द्यःपाला
प्रमाण	दसि
प्रसिद्ध	लोकंह्वाःगु
जरिवाना/दण्ड	द्वपं
गुठीको जरिवाना	बं
चन्द्रविन्दु	मिलाफुति
शिरविन्दु	सिन्हःफुति
छुट्टिने काम	ब्यागः
सिरान	फुसः
पुछार	क्व
दम्पति	त्यपू
पईचो	त्यासा
समूह	पुचः
दौत्य सम्बन्ध	कुलि

नेपाली	*नेवाःभाषां*	*नेपाली*	*नेवाःभाषां*
पछ्येपात	पनपछेँ	उखान	छुनाखँ
दाइजो	क्व़सः	उपन्यास	चिनाबाखँ
शत्रु	महिता	धरौटी	नास्व/सिसि
दुर्भाग्य	असख्व़ता	सालिक	झ्वाता
दानदातब्य	लूलाः	धनुष	तीमा /बला
प्रेरणा	तिब्व/हपाः	घाईते	घाःपाः
थरि थरि	थी थी	चासो	च्यूताः
नामावली	धलः	जवाफ	लिसः/लिच्वः
नाटक	प्याखं	झण्डा	घ्वाँय्
नबोलाईएको पाहुना	हाय्मोपाँहा	झगडा	ल्वापू
नाफा	लब्व	दोष	द्वपं
नोक्सान	द्याः/द्यापं	नमस्कार	जोजोलपा
दरवार	लायकू	नववर्ष	न्हुदँ
मन्दिर सफा गर्ने	द्यःला	नवीकरण	न्हुधाः
मातृभाषा	मां भाय्	परिवर्तन	ह्यूपाः
भरोशा	भल्सा	प्रेस	थाकु
मैन	सिइ	प्रकाशन	पिथना
निन्द्रा	न्ह्यः	प्रकाशित	पिदंगू
राजा	जुजू	प्रकाशक	पिकाक
रानी	लानी	प्रदर्शन	ब्वःज्या
लाहा	भौ	स्वागत	लसकुस
सिनेमा	संकिपा	मर्यादा	हनाबना
सपना	म्हंगस	पात्रो/केलेण्डर	नगुमा
समावेश	दुथ्या	तुक्का	बुखँ
सञ्चालन	न्ह्याकेज्या	निमन्त्रणा	ब्वना
सभा	मुँज्या	पुरस्कार	सिरपाः
साझा	मंका	प्रश्न	न्ह्यसः
हिसाब	ल्याः	प्रभातफेरी	ब्याँचूलि
द्वन्द/लडाइँ	हन्ता	प्रमाणपत्र	दसिपौ
लाश बोक्ने	म्हय्थाः	पोष्टबक्स	पौद्यां
मलामी	सिथं	परिमाण	लिच्वः
ढकनी	पुसा	पिंजडा	पंजः
थपनी	फ्वसा	वाक्य	खँपू
मुर्दा/लास	सिइम्ह	भाषण	न्वचू

नेपाली	*नेवाःभाषां*
मञ्च	दबू
लेखक	च्वमि
लगातार	मदिक्क
रिसराग	कचवं
समावेश	दुथ्याःगु
सामग्री	ज्वलं
सम्बन्ध	स्वापू
सुसम्पन्न	तःजिक
संकेत	छुमाः
स्पष्ट	त्याजि
श्लोक	चलं
स्तोत्र	तुतः
संस्कृति	तजिलजि
शब्द	खँग्वः
राष्ट्रिय मञ्च	देय्दबू
स्थापना	पलिस्था
हुन त	खतूं
हाँक	हाथ्या
शुभकामना	भिन्तुना
शुभेच्छा	मन्तुना
त्रास	ख्याच्वः
स्थापना	थापं
अनुरोध	इनाप
अगुवा	न्ह्यलुवा
अनुकरणीय	लानाकायेवहः
आशीर्वाद	सुवा
धन्यवाद	सुभाय्
आरोप	द्वपं
आदरणीय	हनेबहःम्ह
आदेश	उजं
अवरोध/तगारो	पंगः
उपलक्ष्य	लसता
उपहार	दोहलपा
उखान	क्वाः
उद्घाटन	उलेज्या

नेपाली	*नेवाःभाषां*
उतर	लिसः
उत्थान	न्ह्यब्वा
कविता	चिनाखँ
कथा	बाखँ
कुराकानी	खँल्हाःबलाः
उदेश्य	आःजू
आड	लिधंसा
कार्यालय	ज्याकुथि
खुलामञ्च	चकँदबू
खम्बा	थाँ
खेल	कासा
दन्त्य कथा	ल्हाबाखं/न्यकँबाखं

दिशाबोधक शब्दहरु

पूर्व	ओन्ता
पश्चिम	यउता
उत्तर	येता
दक्षिण	यता
इसान (उत्तर-पूर्व)	यउकुलि
नैऋत्य (दक्षिण-पूर्व)	वंकुलि
वायब्य (उत्तर-पश्चिम)	यंकुलि
आग्नेय (दक्षिण-पश्चिम)	वयेकुलि
यता	यहां
उता	त्यहां
माथि	च्वय्
मुनि/तल	क्वय्
दाँया	जःवे
बाँया	खःवे
भित्र	दुने
बाहिर	पिने
अगाडि	न्ह्यने
पछाडि	ल्यूने
बीचमा	दथ्वी
छेउमा	लिक्क

नेपाली	*नेवाःभाषां*
तिर	पाखे
(कुनै बस्तु) माथि	च्वःने
(कुनै बस्तु) मुनि	तःलय्
लगतै माथि	च्वस्सं
लगतै मुनि	क्वस्सं
यहाँ	थन
त्यहाँ	अन
वारी	वारी
पारी	पारि
वर	न्ह्ने
पर	तापाक्क
त्यहाँ नेर	अनथाय्
यहाँ नेर	थनथाय्
कहाँ	गनं
कता	गुथाय्
जताततै	न्ह्याथाय
त्यहीनेर	अन्थाय्
तलामाथि	तलय्
तलामुनि	कुने
कहाँ नेर/कता तिर	गनथाय्

समयबोधक शब्दहरु

बार/तिथि/महिनाको नाम – वा/तिथि/लाया नां

१) **बारको नाम – बारया नां**

आइतवाः	सोमबाः	मंगलबाः
बुधवाः	विहिबाः	शुकबाः
शनिबाः		

थ्व : शुक्लपक्ष (औसीं पछिको पक्ष)

गा : कृष्णपक्ष (पूर्णिमा पछिको पक्ष)

नेपाली *नेवाःभाषां*

२) **तिथिको नाम (तिथिया नां)**

पारु	द्वितीया	तृतीया
चौथी	पंचमी	षष्ठी
सप्तमि	अष्टमि	नवमी
दशमी	एकादशी	द्वादशी
त्रयोदशी	चतुर्दशी	

पुन्ही (पूर्णिमा) अमाई (औंसि)

३) **महिनाको नाम (लाया नां)**

१ - कछला
२ - थिंला
३ - पोहेला
४ - सिल्ला
५ - चिल्ला
६ - चउला
७ - बछला
८ - तछला
९ - दिल्ला
१० - गुँला
११ - यँला
१२ - कौला

१२ महिनाको नामावली (१२ लाया नां धलः)

कछलाथ्व/कछलागा = कार्तिक शुक्लपक्ष/मंसिर कृष्णपक्ष
थिंलाथ्व/थिंलागा = मंसिर शुक्लपक्ष/ पौष कृष्णपक्ष
पोहेलाथ्व/पोहेलागा = पौष शुक्लपक्ष/माघ कृष्णपक्ष
सिल्लाथ्व/सिल्लागा = माघ शुक्लपक्ष/फागुन कृष्णपक्ष
चिल्लाथ्व/चिल्लागा = फागुन शुक्लपक्ष/चैत कृष्णपक्ष
चउलाथ्व/चउलागा = चैत्र शुक्लपक्ष/बैशाख कृष्णपक्ष
बछलाथ्व/बछलागा = बैशाख शुक्लपक्ष/जेठ कृष्णपक्ष
तछलाथ्व/तछलागा = जेठ शुक्लपक्ष/आषाढ कृष्णपक्ष
दिल्लाथ्व/दिल्लागा = आषाढ शुक्लपक्ष/श्रावण कृष्णपक्ष
गुंलाथ्व/गुंलागा = श्रावण शुक्लपक्ष/भाद्र कृष्णपक्ष
यंलाथ्व/यंलागा = भाद्र शुक्लपक्ष/आश्विन कृष्णपक्ष
कौलाथ्व/कौलागा = आश्विन शुक्लपक्ष/कार्तिक कृष्णपक्ष

समय-काल - (ई)

नेपाली	*नेवाःभाषां*
बिहान	सुथय्
बेलुका	बहनि
दिउँसो	न्हिने
राती	चान्हे
हिजो	म्हिग
अस्ति	म्हीग / उखुन्हु
आज	थौं
भोलि	कन्हे
पर्सि	कँस
साँझ	सनिल
मध्यान्ह	तिन्हिने
मध्यरात	बाचातिले / चान्हेय
सवेरै	नसंचा / सुथन्हापं
भर्खरै	नकतिनी
एकछिन	पलख्ख / घौछि
अघि	न्ह्यः
पछि	लिपा
एकवर्ष अघि	थौंने
दुईवर्ष अघि	नौने
तीनवर्ष अघि	नय्नौने
आगौं एकवर्ष पछि	आक्यं
परागौ दुईवर्ष पछि	ईवं
दिन	न्हि
महिना	ला
साल / वर्ष	दँ
हप्ता	वा
एक पक्ष (१५ दिन)	बाछि
महिनौ	लच्छि
घण्टा	घौ
दिनभरि	न्हिच्छि
पूर्णिमा	पुन्हि
औंशी	आमैं
मसान्त	संल्हुकाः
संक्रान्ति	संल्हु

अंक (ल्या)

नेपाली	*नेवाःभाषां*
१	छि
२	नसि
३	स्व
४	पी
५	न्या
६	खु
७	न्हस
८	च्या
९	गु
१०	सान
११	संछि
१२	संनसि
१३	संस्व
१४	सपी
१५	संन्या
१६	संखु
१७	संन्हस
१८	संच्या
१९	संगू
२०	निसानं
२१	नीछि
२२	नीनसि
२३	नीस्व
२४	नीप्य
२५	नीन्या
२६	नीखु
२७	नीन्हस
२८	नीच्या
२९	नीगू
३०	स्वीसानं
३१	स्वीछि
३२	स्वीनसि
३३	स्वीस्वं

नेपाली	नेवाःभाषां
३४	स्वीपि
३५	स्वीन्या
३६	स्वीखु
३७	स्वीन्हस
३८	स्वीच्या
३९	स्वीगू
४०	पीसानं
४१	पीछि
४२	पीनसि
४३	पीस्वं
४४	पीपि
४५	पीन्या
४६	पीखू
४७	पीन्हस
४८	पीच्या
४९	पीगू
५०	न्यासानं
५१	न्येछि
५२	न्येनसि
५३	न्येस्व
५४	न्येपि
५५	न्येन्या
५६	न्येखु
५७	न्यन्हस
५८	न्येच्या
५९	न्येगू
६०	खूसानं
६१	ख्वीछि
६२	ख्वीनसि
६३	ख्वीस्व
६४	ख्वीपि
६५	ख्वीन्या
६६	ख्वीखु
६७	ख्वीन्हस
६८	ख्वीच्या

नेपाली	नेवाःभाषां
६९	ख्वीगू
७०	न्हय्सानं
७१	न्हय्छि
७२	न्हय्नसि
७३	न्हय्स्व
७४	न्हय्पि
७५	न्हय्न्या
७६	न्हय्खु
७७	न्हय्न्हस
७८	न्हय्च्या
७९	न्हय्गु
८०	च्यासानं
८१	चय्छि
८२	चय्नसि
८३	चय्स्व
८४	चय्पि
८५	चय्न्या
८६	चय्खु
८७	चय्न्हस
८८	चय्च्या
८९	चय्गू
९०	गूसानं
९१	गुइछि
९२	गुइनसि
९३	गुइस्वं
९४	गुइपि
९५	गुइन्या
९६	गुइखु
९७	गुइन्हस
९८	गुइच्या
९९	गुइगू
१००	सच्छि
२००	निसः
३००	स्वसः
४००	प्यसः

नेपाली	*नेवाःभाषां*
५००	न्यासः
६००	खुसः
७००	न्हय्सः
८००	च्यासः
९००	गुसः
एक हजार	द्वछि
पाँच हजार	न्याद्वः
दश हजार	भिद्वः
एकलाख	लख
दश लाख	भिगुलख
एक करोड	कोटि
दश करोड	भिगुकोटि

१	२	३	४	५
दिनको गन्ति गर्ने				
छन्हु	निन्हु	स्वन्हु	प्यन्हु	न्यान्हु
महिना गन्ति गर्ने				
लछि	निला	स्वला	प्यला	न्याला
वर्षको गन्ति गर्ने				
दछि	निदँ	स्वदँ	प्यदँ	न्यादँ

क्रिया वा काम बुझाउने शब्द (Verb)

ज्या थ्वीइगु खँग्वः

अ, आ, अं, अँ

नेपाली	*नेवाःभाषां*
अघाउनु	लुधनेगु
अस्ताउनु	लुकुबिइगु
अधिर हुनु	आयबुइगु
अडकाउनु	तःक्येंकेगु
अल्झाउनु	तःक्येंकेगु
अडेस लगाउनु	लिधनेगु
असल हुनु	भिनेगु
अँगिकार गर्नु	नालेगु
अपनाउनु	नालेगु
अँगाल्नु/अंकमाल गर्नु	घयेपुइगु
अल्मलिनु	तःक्यनेगु
अठ्याउनु	ज्वनेगु
अऱ्हाउनु	ज्यावायेगु
अप्ठ्यारो हुनु	ज्याम्छीनेगु
अकमकिनु	याय्थेमयाय्थेज्वीगु
अघि सार्नु	न्ह्यथनेगु
अटाउनु	न्ह्यंकेगु
आउनु	वयेगु
आफल्नु	वांन्छ्वयेगु/हाकुतिनेगु
आँखा खोल्नु	मिखाचायेकेगु
आरम्भ गर्नु	न्ह्याकेगु
आयोजना गर्नु	ग्वःसाःग्वयेगु

ई

ईच्छा गर्नु	येकेगु
ईशारा गर्नु	भाय् यायेगु

उ

उमाल्नु	दाय्केगु
उचाल्नु	ल्ह्वनेगु
उम्लिनु	दायगु
उघाउनु	थिइगु
उड्नु	ब्वयेगु
उडाउनु	ब्वयेकेगु
उठनु	दनेगु
उठाउनु	थनेगु
उकास्नु	फ्यायेगु
उसिन्नु	मनेगु
उखेल्नु	पुइगु
उदाउनु	लुइगु
उम्रिनु	बुयावयेगु
उफ्रिनु	तिंन्ह्वयेगु
उक्लिनु	थहांवनेगु
उछिन्नु	न्ह्यवलाकेगु
उतर दिनु	लिसः बिईगु
उमार्नु	पीगु

नेपाली	*नेवाःभाषां*
ओ, औ	
ओढ्नु (ओढने)	फायेगु
ओढ्नु (बर्को)	न्ययेगु
ओढ्नु (छाता)	कुइगु
ओछ्याउनु	लायेगु
ओसार्नु	ल्हेयेगु
ओर्लनु	क्वहाँवनेगु
ओढाउनु	फायेकेगु
ओकल्नु	ल्ह्वयेगु
क	
कराउनु	हालेगु
कस्नु	चियेगु
काम्नु	खायेगु
कन्याउनु	चासुयेगु
कुर्नु	पियेगु
किन्नु	न्यायेगु
केर्नु	म्हुयेगु
केलाउनु	ल्ययेगु
कुरा गर्नु	खँल्हायेगु
काट्नु (कैंचीले)	चायेगु
काट्नु (खुकुरीले)	पालेगु
काट्नु (मासु,तरकारी)	तायेगु
कोर्नु	किइगु
कुट्नु	दायेगु
कोट्याउनु	कुलेगु
कुटनु (धान)	वाय्गु
ख	
खानु	नयेगु
खेल्नु	म्हितेगु
खेलाउनु	म्हितकेगु
खन्नु (भुइँ)	क्वायेगु
खन्नु (खाल्डो)	म्हुयेगु
खसाउनु	कुतकेगु
खसाल्नु	कुतकेगु
खन्याउनु	प्वंकेगु/धोखनेगु
खप्ट्याउनु	द्यतनेगु
खोक्नु	मुसुतयेगु
खकार्नु	खैफायेगु
खोस्नु	लाक्येगु
खुवाउनु	नकेगु
खोल्नु	चायकेगु
खोज्नु	मालेगु
खेर फाल्नु	सितिंछ्वयेगु
खुम्चनु	कयेकुनेगु
खस्नु	कुतुंवनेगु
खिया पर्नु	खतंनयेगु
खेद्नु	लिइगु
खेदेर भेटाउनु	लिलाकेगु
ग	
गर्नु (काम)	यायेगु
गर्नु (कुरा)	ल्हायेगु
गराउनु	याकेगु
गन्नु	ल्याखायेगु
गाउनु (गीत)	म्येहालेगु
गाली गर्नु	न्वायेगु/ब्वःविइगु
गाँस्नु (पात)	सुइगु
गाँस्नु (अन्य)	स्वाय्गु
गिज्याउनु	लाय्बुइगु
गाड्नु (खाल्डोमा)	थुनेगु
गाँठो पार्नु	गथःचियेगु
गाडनु (खाँवो)	तस्वाकेगु
गन्हाउनु	नःवयेगु
घ	
घस्नु (तेल)	बुइगु/बुलेगु
घच्चाडनु	घ्वायेगु
घुम्नु	चाःहुलेगु
घुमाउनु	चाःहुकेगु
घोक्नु	ब्वनेगु
घोप्ट्याउनु	भोपुकेगु

नेपाली	*नेवाःभाषां*
घोच्नु	सुइगु
घोट्नु	च्वलेगु
घुसाउनु	दुछ्वयेगु
घिसार्नु	लुयेगु
घाम लाग्नु	निभाःत्वयेगु
घट्नु	पाःजुयेगु
घुसार्नु	स्वःचाकेगु
च	
चल्नु	सनेगु
चलाउनु	संकेगु
चढ्नु	गयेगु
चढाउनु	छायेगु
चपाउनु	न्ह्येगु
चम्कनु	थियेगु
चराउनु	भ्वयेगु
चाख्नु	नंस्वयेगु
चाट्नु	फ्ययेगु
चाल पाउनु	चायेगु
चाल्नु	चालेयायेगु
चिन्नु	म्हसिगु
चिल्नु	न्यायेगु
चिलाउनु	चासुईगु
चिप्लनु	चुलुईगु
चियाउनु	सुपला स्वयेगु
चिर्नु	फायेगु
चिम्लनु	मिखातिसिगु
चिस्याउनु	ख्वाँउकेगु
चुस्नु	चुसेयायगु
चुहुनु	ज्वयेगु
चुडाल्नु	च्वःफुयेगु
चोप्नु	थुनेगु
चोर्नु	खुइगु
च्यात्नु	खुयेगु
च्याप्नु	काकेगु

नेपाली	*नेवाःभाषां*
छ	
छर्नु	ह्वलेगु
छक्याउनु	लायेगु
छान्नु	चालेयायेगु
छान्नु	ल्ययेगु
छाम्नु	वालेगु
छिल्नु	प्वलेगु
छिनाउनु	त्वाल्हायेगु/च्वःफुईगु
छिराउनु	दुछ्वेगु
छिपाउनु	सुचुकेगु
छुनु	थिईगु
छुवाउनु	थिईकेगु
छेक्नु	पनेगु
छोड्नु	त्वःतेगु
छोप्नु	त्वःपुयेगु
छोराउनु	प्वलेगु
छ्याप्नु	छ्वाकेगु
छुट्याउनु (झगडा)	छिंकेगु
छुट्नु	बाय्गु
छुटाउनु	(आपसमा) फाय्गु
ज	
जगाउनु/उठाउनु	थनेगु
जलाउनु	उईगु/च्याकेगु
जमाउनु	ख्वयेकेगु
जानु	वनेगु
जित्नु	त्याकेगु
जियाउनु	म्वाकेगु
जिउँनु	म्वायेगु
जिस्क्याउनु	ख्याःयायेगु
जोख्नु	लँनेगु
जोगाउनु	म्हःचायेकेगु
जम्मा हुनु	मुनेगु
जुर्नु	चूलायेगु
जम्नु	ख्वयेगु
जोत्नु	जोतयःयायेगु
जोर्नु	स्वायेगु

नेपाली	*नेवाःभाषां*
झ	
झार्नु	हायेकेगु
झर्नु	हायेगु
झम्टिनु	छोपय्यायेगु
झम्टिनु	हय्क्कायेगु
झपार्नु	न्वायेगु
झगडा गर्नु	ल्वायेगु
झिक्नु	लिकायेगु
झुक्याउनु	लायगु
झुण्डयाउनु	खायगु
झुम्मिनु	प्वच्चिनेगु
झम्झमाउनु	ईसुइगु
ट	
टाल्नु	पर्केगु
टांगनु	खायगु
टास्नु	तिकेगु
टाँसिनु	प्यय्पुनेगु
टिप्नु (फुल)	थ्वय्गु
टिप्नु (फल)	खाय्गु
टेक्नु	चुइगु
टोक्नु	वांन्यायगु
ठ	
ठग्नु	क्वायगु
ठड्याउनु	तःस्वाकेगु
ठुग्नु	न्यायगु
ठेल्नु	घ्वायगु
ठेस लगाउनु	लुफीँहायेगु
ठोक्नु	तायगु
ड	
डराउनु	ग्याय्गु
डढ्नु	च्यायेगु
डढ्नु (कपडा)	झनेगु
डढ्नु (पकवान)	क्वयेगु
डकार्नु	धकातयेगु
डढाउनु	च्याकेगु/क्वयेकेगु
डुब्नु	दुनेगु
डुबाउनु	थुनेगु
डाक्नु	ब्वनेगु/सत्यगु
डस्नु	न्यायेगु
ढ	
ढल्नु	कोदयेगु
ढाल्नु	कोथलेगु
ढाक्नु	त्वःपुइगु
ढोक्नु	भागीयायेगु
ढुन्मुनिनु	ईतःमितःकनिगु
ढुट्याउनु	छ्यायेगु/नचुकेगु
ढोल्नु	प्वंकेगु
ढल्नु	कोदयेगु
त	
तर्नु (खोला)	छिइगु
तताउनु	क्वाकेगु
तात्नु	क्वायेगु
तार्नु (पकवान)	पुकेगु
ताप्नु (आगो)	कुनेगु
ताप्नु (घाम)	पायेगु
तान्नु	सालेगु
ताछ्नु	प्वलेगु
तिर्नु	पुलेगु
तिराउनु	पुइकेगु
तुहाँउनु	क्वथलेगु
तर्सिनु	ग्यायेगु
तर्साउनु	ख्यायेगु
थ	
थुपार्नु	मुनेगु
थप्नु	लिसातयेगु
थिच्नु	क्वतिलेगु
थाहापाउनु	सीकेगु
थर्कनु	थ्वयेगु
थन्काउनु	स्वथनेगु
थाक्नु	त्यानुइगु, न्यलिगु

नेपाली	*नेवाःभाषां*
थाम्नु	भापियेगु
थुन्नु	कुनेगु
द	
दगुर्नु	ब्वांवनेगु
दवाउनु	त्यलेगु
दिनु	बियेगु/बिइगु
दिनलगाउनु	बिइकेगु
देख्नु	खनेगु
देखाउनु	क्यनेगु/खंकेगु
दुख्नु	स्याचायेगु
दुखाउनु	स्याकेगु
ध	
धकेल्नु	घ्वायेगु
धपाउनु	ख्यायेगु
धमिल्याउनु	बुलुकेगु
धुनु (लुगा)	हिइगु
धुनु (कुनै चीज)	सिलेगु
धुल्याउनु	नच्चुकेगु
न	
नजिकिनु	सतिकेगु
नाच्नु	प्याखंल्हुइगु
नाप्नु	दायेगु
निफन्नु	हायेगु
निल्नु	घुटकेगु
निचोर्नु	तीसिइगु
निदाउनु	न्ह्यवयेकेगु
निभाउनु	स्यायेगु
निकाल्नु (चीज)	लिकायेगु
निल्नु	नुनेगु/घुटकेगु
निकाल्नु (कसैलाई)	पिछ्वयेगु
निस्किनु (कोही)	पिहाँवनेगु
निखन्नु	फ्यायेगु
निधोगर्नु	क्वःछिनेगु
नुहाउनु	मोल्हुयेगु
निहुरनु	क्वछुयेगु

नेपाली	*नेवाःभाषां*
नाघ्नु	हाचांगायेगु
निम्त्याउनु	ब्वनेगु
प	
पढ्नु	ब्वनेगु
पढाउनु	ब्वंकेगु
पग्लनु	नायेगु
पगाल्नु	नाय्केगु
पकाउनु (भात)	थ्वीगु
पस्नु	दुहाँवनेगु
पड्कनु	मुयेगु
पर्खनु	पियेगु
पर्खाउनु	पिइकेगु
पस्कनु (भात)	तायेगु
पठाउनु	बियाछ्वेगु
पाल्नु	लहिगु
पाक्नु	बुइगु
पछार्नु	थसःपायेकेगु
पटयाउनु	लथ्यायेगु
पिउनु	त्वनेगु
पिलाउनु	त्वंकेगु
पिस्नु	क्यलेगु/निइगु
पिट्नु	दायेगु
पुछ्नु	हुयेगु
पेल्नु	क्यलेगु
पोल्नु (तातोले)	पुइगु
पोल्नु (कुनै चीज आगोमा)	छुइगु
पोख्नु	वाकेगु
पोत्नु (भुई)	यिइगु, इलेगु
पोत्नु (पुछनु)	म्हुइगु
प्रयोग गर्नु	छ्यलेलु
पुऱ्याउनु	थ्यंकेगु
पेश गर्नु	देछायेगु
पन्छाउनु	छिंकेगु
पक्षमा लाग्नु	पंच्वनेगु
प्रदान गर्नु	लःल्हायेगु

नेपाली	*नेवाःभाषां*
प्रदर्शन गर्नु	न्ह्यःब्वयेगु
(पर्खाल) नाघ्नु	पखाःपुलेगु
फ	
फकाउनु	ह्येकेगु
फकिनु	हेयेगु
फर्कनु	लिफःस्वयेगु
फर्काउनु	लितःछ्वयेगु
फर्काउनु	लितःविइगु
फाल्नु	वांछ्येगु/हाकुतिनेगु
फलाउनु	ह्वयेकेगु
फल्नु (फुल)	ह्वयेगु
फुटाउनु	तःछ्यायेगु
फुटाउनु (सुपारी)	तायेगु, तछ्यायेगु
फुट्नु	तःज्यायेगु
फुस्कनु	ब्यनेगु
फिजाउनु	खिनेगु
फैलाउनु	चःकंकेगु
फुक्नु	पुइगु
फुकाल्नु	त्वयेगु
फेर्नु	हिलेगु
फुकाउनु	फ्यनेगु
फल्नु (फल)	सयेगु
फल्नु (निफन्नु)	हायेगु
ब	
बस्नु	फय्तुइगु
बसाउनु	फ्यतुकेगु
बनाउनु	दयेकेगु
बफाउनु	हायेगु
बल्नु	च्यायेगु
बाल्नु	च्याकेगु
बटुल्नु	मुनेगु
बजाउनु	थायेगु
बाभ्नु	ल्वायेगु
बाँड्नु	इनेगु
बाँध्नु	चीईगु

नेपाली	*नेवाःभाषां*
विर्सनु	ल्वःमनेगु
बिराउनु	द्वंकेगु
बिसाउनु	दिकेगु
बिलाउनु (लोप हुनु)	न्हनेगु
बुन्नु	थाय्गु
बुभ्नु	थुइगु
बुझाउनु	थुइकेगु
बोक्नु	कुबिइगु
बोकाउनु	कुबिकेगु
बाँध्नु	चीइगु
विर्सनु	ल्वःमनेगु
बिराउनु	द्वंकेगु
बिसाउनु	दिकेगु
बिलाउनु (लोप हुनु)	न्हनेगु
बुन्नु	थायेगु
बुभ्नु	थुइगु
बुझाउनु	थुइकेगु
बोक्नु	कुविइगु
बोकाउनु	कुविकेगु
विक्नु	चुइगु
बौलाउनु	वैंचायेगु
बन्द गर्नु	तीइगु
बेर्नु	निलेगु
बिभ्नु (काँडा)	(कथं) कयेगु
बिछोड हुनु	बायेगु
बिगार्नु	स्येङकेगु
बाटनु (केश)	प्यायेगु
बोल्नु	नंवायेगु/नंतुइगु
बोलाउनु	सःतिइगु
बेच्नु	मिइगु
बढार्नु	पुयेगु
विस्फोट हुनु	मुयेगु
भ	
भन्नु	धायेगु/कनेगु
भनाउनु	धायेकेगु

नेपाली	*नेवाःभाषां*
भर्नु	दायेगु
भाग्नु	विस्यूँवनेगु
भाँच्नु	त्वःथुलेगु
भत्कनु	दुनेगु
भत्काउनु	थुनेगु/पीगु
भिज्नु	प्यायेगु
भिजाउनु (लुगा)	प्याकेगु
भुल्नु	ल्वःमनेगु
भुक्नु	उयेगु
भुटनु	सीइगु
भिजाउनु (गेडागुडी)	फ्वयेगु
भिडाउनु	चूलाकेगु/ल्वाकेगु
भिर्नु	प्यायेगु
भेट्नु	नापलायेगु
भेला हुनु	मुनेगु
भोकाउनु	नयःपित्यायेगु
भुल्याउनु	ह्ययेकेगु
भेट्टाउनु	ल्वीइकेगु
भित्र्याउनु	दुचायेकेगु
म	
मर्नु	सिइगु
मार्नु	स्यायगु
माग्नु	फ्वनेगु
मनपराउनु	ययेकेगु
मनपर्नु	ययेगु
मक्किनु	चनेगु
मान्नु	हनेगु
मिसाउनु	ल्वाकःछ्यायेगु
माभ्नु	सिलेगु
मिलाउनु	मिलय्यायेगु
मास्नु	सिधयेकेगु
मुछनु (गीलो)	न्हायेगु
मुछनु (अचार)	वालेगु
मेट्नु	म्हुइगु
मुत्नु	च्वफाय्गु
मुक्याउनु	च्वायेगु
मुख बाउनु	वांखायेगु
मुखटाल्नु	म्हुतुप्वाःतीगु
मोलगर्नु	मूयायेगु
मेटिनु	न्हनिगु
य	
यत्न गर्नु	कुतःयायेगु
योजना गर्नु	ग्वसाःयायेगु
याचना गर्नु	क्षमाफ्वनेगु
र	
रच्नु	चिनेगु
रमाउनु	लयेतायेगु
रन्थनिनु	इतःमीतःकनेगु
रत्तिनु	भेलेबुइगु
राख्नु	तयेगु
रखाउनु	तयकेगु
रसाउनु	ज्वयेगु
रिसाउनु	तँचायेगु
रून्नु	ख्वयेगु
रोक्नु	पनेगु
रोकिनु	दिकेगु
रोप्नु	पीइगु
ल	
लड्नु	ग्वत्युइगु, दयेगु
लडाउनु	बस्वायेगु
लगाउनु (लुगा)	पुनेगु, फिइगु
लाग्नु	लाइगु
ल्याउनु	हयेगु
लानु	यंकेगु
लातले हान्नु	प्यंकेगु
लिनु	कायेगु
लुक्नु	सुप्यलेगु
लुकाउनु	सुचुकेगु
लुछ्नु	लाक्येगु
लेख्नु	च्वयेगु

नेपाली	*नेवाःभाषां*
लेखाउनु	च्वकेगु
लोपार्नु	ल्वाप्पानकेगु
व	
वसार्नु	ल्ह्येगु
वकल्नु	ल्ह्वयेगु, पोङ्केगु
स	
समात्नु	ज्वनेगु
सम्याउनु	पाःलुइकेगु
सजाउनु	ब्वयेगु
सम्झनु	लुमंकेगु
सम्झाउनु	थुइकेगु
सल्किनु (आगो)	ग्वायेगु
सक्नु (काम गर्न)	फैगु
सक्नु (काम गरी)	सिधयेकेगु
साँध्नु	वालेगु
साट्नु	हिलेगु
साट्नु (पैसा)	ग्ययेगु
सहायता गर्नु	ग्वाःलीयायेगु
सुन्नु	न्यनेगु
सुनाउनु	न्यंकेगु/कनेगु
सुत्नु	देनेगु
सुताउनु	थ्यनेगु
सुम्पनु	लःल्हायेगु
सुम्सुमाउनु	पितुपिइगु
सुल्झाउनु	तःप्यंकेगु
सुकाउनु	पायेगु
सुक्नु	गँनिगु
सेलाउनु	ख्वाउकेगु
सोध्नु	न्यनेगु
स्वाद लिनु	सबाःकायेगु
साँच्नु	ल्यंकातयेगु
सोझ्याउनु	तःप्यंकेगु
सपार्नु	भिंकेगु
सिक्नु	सयेकेगु
सिकाउनु	स्यनेगु
सिउनु	सुइगु

नेपाली	*नेवाःभाषां*
सिध्याँउनु	क्वःचायेकेगु
सिलाउनु	सुइकेगु
सिंगार्नु	छाय्पाय्यायेगु
ह	
हटाउनु	चिइकेगु
हराउनु	तंक्येगु
हकार्नु	हःक्येगु
हँसाउनु	न्ह्यीकेगु
हत्तारिनु	हथायेगु
हाँस्नु	न्ह्यीलेगु
हाँक्नु	ब्वाक्केगु
हान्नु	कयेकेगु
हामफाल्नु	क्वःबायेगु
हिर्काउनु	मुइकेगु/दायेगु
हिंड्नु	न्यासीवनेगु
हिँडाउनु	न्यासिकेगु
हुत्याउनु	हाकुतिनेगु
हुल्नु	दुछ्वयेगु
हेर्नु	स्वयेगु
हुनलाग्नु	जुइत्यंगु
होम्नु	क्वःफायेगु
हग्नु	खिफाय्गु

सर्वनाम (Pronoun)

म	जि
हामी	जिपीं
तँ/तिमी	छ
तपाई	छ/छिक्पीं,छिस्कर
हजुर	छलपोल
उ	व
उनीहरू	इपीं
उहाँ	वयकः/वसपोल
को	सु
के	छु
कसले	सुनां

नेपाली	*नेवाःभाषां*
कसलाई	सुयात
कस्तो	गज्यागु
कोसँग	सुयाक्ये
यहाँ	थन
त्यहाँ	अन
कहाँ/कता	गनं
कसरी	गथेयाना
आफ्नो	थःगु
अर्काको	म्येपिनिगु
यो	थ्व
यिनीहरू	थुपीं
त्यो	व
तिनीहरू	इपीं
जो	सुनां
जस्तो	गथेखः
त्यस्तो	अथे
यताउती	उखे-थुखे
यसरी	थथेयानां
सबै	सकलें

विशेषण (Adjective)

अवस्था – स्वभाव

नेपाली	*नेवाःभाषां*
रमाइलो	न्ह्याइपु
नरमाइलो	म्हाइपु
सुहाउँदो	ल्वःगु
सुकिलो	सुच्चुगू
चम्किलो	थीइगू
धारिलो	नः गू
फराकिलो	चक्कंगू
सफा	सुच्चुस्ये
छिटो	याकन
ढीलो	बुलुंहु
धेरै	आपाः
थोरै	भतिइचा
अलिकति	भच्चा/भतिचा
सिंगो	छग्वलं
उज्यालो/उज्जर	तुयू/चकं
अँध्यारो	खिउँ
जाडो	ख्वांगू/चिकु
गर्मी	तांनगु
भिजेको	प्यागु
सुकेको	गंगू
असल	भिंगू
कमसल	मभिंगू
लोभलाग्दो	यइपुस्ये
उताउलो	उप्वःम्ह
घिनलाग्दो	घच्यापुस्से
अर्ध सुकेको	न्हगंगु
डढेको	क्वःगू
बदमास	ध्वारः/आर्घो/न्वाखँ
रहलपहल*	फाफू/हुयाँफुयाँ/ल्यँफुल्यँ
पन*	पहः
बौलाहा*	वें
बौहुली*	उंई
लँगडो	खुत्यां
मूर्ख	ग्वाज्यः
बहिरो	ख्वाँय्
अन्धो	कां
डेढो	यालू
विफिरे	छयाकः
लाटो	पाकः
चाउरे	सुकू
बेगारी	फुस्लूं
चोरमुखे	खूंख्वाः
ध्याब्रे	अप्पाख्वाः
छुच्चो	हारां
कुइरे	भुयूख्वाः

* विविध संज्ञा

नेपाली	*नेवाःभाषां*
बेसिध्दी	आर्घो
पुड्को	बागः
पुड्की	भुतूचा
कुरौटे	खँसुवा
कुप्रो	च्वात्था
राम्रो	बाँला
नराम्रो	बाँमला
हँसिलो	न्हिलेख्वाः
रिसाहा	तंकाली
बेश्या	लखाव़ती
हिसि परेको	हिसिदुम्ह
हिसि नपरेको	हिसिमदुम्ह
चुच्चो	च्वांमुगु
अल्छी	धिंगा/अस्यम्ह
सुस्त	सुपीं
जड्याँहा	अयलागुलु
फोस्रो	फुस्लू
नचाहिदो	स्वाःमरु
जथाभावी	लाल्लाथे
जेपायो/जस्तो तस्तो	न्ह्याल्लागु
तथानाम	लाक्कोपाक्को
सफा सुग्घर	यच्चुसे/पिचुसे
घिनलाग्दो	घच्यापुस्ये
भएभरको	दयादक्व
फेद न टुप्पो	च्वःप्वः
एक्कासि	आकाभ्फाकां
उकुसमुकुस	वाथावाथा

रुप - रंग

सेतो	तुयु
कालो	हाकु
रातो	ह्यांगु
पहेंलो	म्हासू
हरियो	वांगू
नीलो	वचू
कलेजी	स्येंला (रंग)
गुलाबी	गुलाफी
घूर मैलो	खीउँ
क्रीमकलर	साघ्यःरंग
मासरंग	माय्रंग
गोरो	भुयू
सुन्तलेरंग	संत्रासीरंग

स्वाद-(सवा)

मीठो	साःगु
नमिठो	मसाःगु
गुलियो	चाकु
अमिलो	पाँगु
तीतो	खायु
टर्रो	फाकु
दुधालु	माकु
पीरो	पालु
खल्लो	न्यालु
अनिलो	न्यालु
नून चर्को	चिनोगु
तातो	क्वाःगु
चीसो	ख्वांगु
डढेको	क्वःगु
मनतातो	लुमुधाःगु
पाकेको	बुउगु
नपाकेको	कच्यु
संग्लो	यच्चूगु
धमिलो	बुलुगु
स्वादिलो	साइख्वाःगु
टुक्रा	कुच्चा
कुहेको	ध्वगीउ
तीखो स्वाद	तिक्कुस्ये

नेपाली	*नेवाःभाषां*
व्यवसाय (लजगाः)	
सुनको काम गर्ने	लूंकःमी
चाँदीको काम गर्ने	वःकःमी
तामा, पितल काम गर्ने	तमो
काँसा काम गर्ने	कसाः
फलामको काम गर्ने	नकःमी/कउ
ढलौटको काम गर्ने	थकःमी
ढुंगा माटोको काम गर्ने	डकःमी
काठको काम गर्ने	सिंकःमी
रंगको काम गर्ने	छिपा
रुवाको काम गर्ने	धुन्या
डोली बोक्ने काम गर्ने	घर्ती
भोजमा चूलोमा पकाउने काम गर्ने	भुतुसुवा
भोजमा बाँड्ने काम गर्ने	भलीं
लुगा सिउने	सुइकाः
पूजा काम गर्ने	गुमाजू
जूता सिउने	सार्की
दैनिक ज्यालामा काम गर्ने	ज्यामी
नोकर	च्यः
केश काट्ने	नउ
जेठोपाको	थकाली
कान्छो	क्वकाली
विहे जुराउने	लमी
मासु वेच्ने	नाय
फोहोर फ्याक्ने	पो
साहुको खेती गर्ने	म्हय्
खेतधनी	तलसिं
छालाको बाजा बनाउने	कुलू
सुडेनी	समिनी, अजि
मेहतर	च्यामखलः
चित्रकार	पुं
गोठाला	साभुवा
भण्डारी	भरिं

नेपाली	*नेवाःभाषां*
मगन्ते	फोगिं
तेली	चिकंबञ्जा
बेपारी	बञ्जा
ग्वाल्नी	सापूनी
मोही	म्हय्
जग्गाधनी	तलसिं
नपुंसक	खोजा
पाले	पिवा
गाइने	गायो

थप विशेषण (Adjective)

ठूलो	तःगः
सानो	चिगः
लामो	ताःहाकः
छोटो	चिहाकः
अग्लो	तःभाः
होचा	चिभा
मोटो	ल्ह्वम्ह
दुब्लो	गंसिम्ह
हलुको	यांगु
गरुङ्गो	भ्यातुगु
सोभ्रो	तप्यंगु
बाङ्गो	चाःतुगु
कस्सेको	क्वातुगु
गहिरो	गांवंगु
साँगुरो	चिइब्यागु
फराकिलो	तःब्यागु
खस्रो	छ्याकःगु
चिल्लो	पिच्चुगु
बलियो	बल्लाःगु
दुब्लो (दुर्बल)	गंसि (बःमलाःगु)
बाक्लो	ख्वातुगु
पातलो	सालुगु
डल्लो	ग्वारा
गोलो	चाकला

नेपाली	*नेवाःभाषां*
चेप्टो	पतिमति
खँदिलो	दुग्यंगु
फोस्रो	फस्लुं
भरिलो	दुरुंगु

क्रियाविशेषण (Adverb)

अहिले	आः
अघि	न्हाचः
भरखर	नकतिनि
आज	थौं
भोलि	कने
हिजो	म्हिगः
अस्ति	म्हीइग
एकदिन पछि	कंःस
ढीलो	लिबाक्क
छिटो	न्ह्यथ्याक
चाँडो	याक्न/याकन
विस्तारै	बुलुहुँ/तीजक
राम्ररी	बांलाक
नराम्ररी	बांमलाक
होशियारसँग	होशयासें
झ्वाट्ट	काच्चाक्क
हुर्रिएर	हाचाः हाचाः
अत्तालिएर	भारा-भाराः
बेस्सरी	तःसकं
नरम चालले	नाईंक
जुरुक्क	झ्वात्त
चूप लागेर	सुमुंक्क
रुने गरी	ख्वयःक
सफा संग	यच्चुक्क
बुझ्ने गरी	ध्वाथुइक
तातो गरी	लुमुक्क
चिसो गरी	ख्वाउँक
गरुङ्गो गरी	झ्यातुक
हलुको गरी	याउँक

नेपाली	*नेवाःभाषां*
खुरुक्क	सुरुक्क
जसो तसो	अथेथथे
एकैचोटी	छत्थुं
ठीक्क	पाय्छि
वित्थामा	म्वाकं
गोप्य	दूसाहा
जहाँ पायो त्यहाँ	न्हाल्लाथाय्
जे पायो त्यो	घ्वदुगु
जसो तसो	थथे अथे
जल्लाई पायो त्यल्लाई	वैतः थ्वैतः
जाने जति	सःथे स्युथे
जाने बुझे सम्म	सिक्वताक्व
सके सम्म	फछिम्फत्तले
एक्कासि	आकाझाका
बेकारमा	मासांम्वासो
ठग्न सम्म	च्वाय्फक्व
बेस्सरि	मादिक्क
गरेको गऱ्यै	याक्वपाक्व
सर्किने गरी	ह्वःह्वःपुइक
घोप्टी नेप्टी	घोंघों स्याना
घोप्ट्याई नेप्ट्याई	भोभोस्याना
हस्याङफस्याङ	फेफेच्याना /भाराभारा
लथालिङ	भ्याल्ल/भ्यालां
घिच्न सम्म	ल्वस्युई फक्व
गर्न सम्म	याय्फक्व
खान सम्म	नय्फक्व

अब्यय/संयोजक (Conjunction)

स्वाय् खँग्वः

तर	अय्नं
र	व
हुन त	खय्तःजा
नत्र	मखुसा
अनि	अले

नेपाली	*नेवाःभाषां*
त्यसोभए	अयसा
यसरी	थुकथं
पनि	नं
त्यसपछि	अले
भएपनि	अयसां/सां
तापनि	अयसा
किनभने	छाय्धाःसा
अथवा	बा
फेरि	हाक्नं
लाई	यात
यदि	सखे
मा	दुने
त्यसो	अथ्ये
सँग	नापं
पछि	धुंका
भए पनि	सां
यसो भए	थथेखःसा
त्यसो भए	अथेखःसा
यसो भएपनि	थथेखःसां
त्यसो भएपनि	अथेखःसां
जसरी भएपनि	न्ह्याथें यानासां
जसले पनि	न्ह्यामेसिनं
कसैले पनि	सुनानं
तब सम्म	यनतक
जब सम्म	गनतक
जस्तो	थें
भन्दा	सिबे
नगरे सम्म	मयातल्ले
सम्म	तक/तल्ले
दुबै	नित्तां
नभए	मखुसां
मात्र	जक

नामयोगी (Preposition)

नेपाली	*नेवाःभाषां*
देखि/बाट	निसें
सम्म	तक्क
द्वारा	पाखें
तर्फ	रिखे/पाखे
भएर	जुयाः
भित्र	दुने
बाहिर	पिने
भएको (गुण)	दुम्ह
आपसमा/परस्पर	दथ्वी
छेउमा/सँगै	नापं
बाहेक	सिबे
भन्दा	स्याँ

नेपाल भाषाका केही मौलिक विशेषता

'लगाउनु' शब्दको नेपाल भाषाका भिन्न शब्दहरू

टोपी लगाउनु	तुपुली पुइगु
टीका लगाउनु	सिनः तिइगु
गाजल लगाउनु	अजः उइगु
औंठी लगाउनु	अंगू न्ह्याय्गु
घडी लगाउनु	घडी प्याय्गु
लुगा लगाउनु	वसः पुनेगु
गंजी लगाउनु	गंजी फिइगु
कोट लगाउनु	कोट फिइगु
पटुका लगाउनु	जनी चिय्गु
पाउडर लगाउनु	पाउडर बुलेगु
तेल लगाउनु	चिकं बुइगु
जुत्ता लगाउनु	लाकां न्ह्याय्गु
टाई लगाउनु	टाई चिय्गु
साडी लगाउनु	पर्सि सिय्गु
माला लगाउनु	माः क्वखाय्गु
पालिस लगाउनु	पालिस तय्गु
रंग लगाउनु	रंग पाय्गु
साबुन लगाउनु	साब्वं थाय्गु
टांख लगाउनु	टांख छुइगु
बार लगाउनु	बार चिइगु
फुल लगाउनु	स्वांछुइगु
चुकुल लगाउनु	खवः ग्वय्गु
तुनो लगाउनु	पुतु चिइगु

नेपाली	*नेवा:भाषां*
अवीर लगाउनु	अवीर तयेगु
मोसो लगाउनु	हाकः इलेगु
ढोका लगाउनु	खापा तिइगु
गहना लगाउनु	तिसां तिइगु

नेपालभाषाका केही शब्दहरूको पछाडि विसर्ग (:) लगाउँदा भिन्नै अर्थ बुझाउँछ ।

सा (गाई)	साः (मल/मीठो)
खा (कुखुरा)	खाः (सिसा)
या (लस्सा)	याः (जात्रा)
गा (बर्को)	गाः (खाल्डो)
चा (माटो)	चाः (मुन्द्री)
छ्वा (चढाउ)	छ्वाः (सान्हो)
दा (कुट)	दाः (बोसो)

नेपाली	*नेवा:भाषां*
धा (भन)	धाः (ढोलक)
फ (थाप)	फः (पेटी घरको)
ग (चढ)	गः(खोर, आगोको भट्टी)
वा (धान)	वाः (परेको पानी)
घा (भीर)	घाः (घाउ)
कनि (आँखा नदेख्ने आइमाई)	कःनि (मकै)
कसि (माटाको भाँडा)	कःसि (कौसी)
तःखा (भऱ्याङ छोप्ने खापा)	तःखाः(थलथलेमासु)
जा (भात)	जाः (उचाई)
तता (दिदी)	तःता (धेरै प्रकार)
ईता (दक्षिण दिशा)	इताः (पूजामा बाल्ने बत्ती)
पा (काठको एक ज्यावल)	पाः (भिरालो)
ब्या (चौडाई)	ब्याः (वेल/विवाह)
ब्वँ (खानाको भाग)	ब्वः (गाली/कुम)

नेपाल भाषामा कुनै वस्तुको गन्ति गर्दा वस्तुको आकार प्रकारअनुसार बेग्ला बेग्लै शब्दका प्रकार हुन्छ ।

(लाम्चो सुरिलो) एउटा कलम	छपू च्वसा
(गोलो) एउटा सुन्तला	छगः संत्रासी
(चेप्टो) दुईटा बिस्कुट	निपाः विस्कुट
(जीव) तीनजना मान्छे	स्वम्ह मनू
तीनवटा ल्वांग	स्व फ्व लब्वँ
(प्रकार) चार प्रकारका फुल	प्यता स्वाँ/ प्याथि स्वाँ
(जोर) छ जोर जुत्ता	खुज्वः लाकाँ
(माला) सात माला	न्हय्माः मा
तीनवटा धारा	स्वऱ्हा हिटी
चारवटा रुख	प्यम्हा सिमा
आठवटा बत्ती	च्याप्वाः मत
एकमूठा पालुंग	छम्हु पलः/छथु पलः
पाँचवटा घर	न्याखा छेँ
दश दिन	झिन्हु
नौवटा टिका	गुप्ता सिनः
आठवटा सेल	च्याचाः सेल
चारवटा अक्षर	प्यंगः आखः

जुनसुकै जीवधारीको गन्ति गर्दा "म्ह" प्रत्यय लाग्दछ :

छम्ह मनू	एक जना मान्छे
पेम्ह सा	चारवटा गाई
स्वम्ह बखूं	तीनवटा परेवा
निम्ह खा	दुईवटा कुखुरा
खुम्ह सि	छवटा जुम्रा
च्याम्ह माकः	आठवटा बाँदर
न्हय्म्ह खिचा	सातवटा कुकुर

नेपालभाषाका शब्द निर्माण आफ्नै किसिमको छ, जो अरु भाषामा विरलै पाइन्छ । धातुमा प्रत्यय लगाएर संज्ञा बन्ने शब्दहरु छन् ।

क्रिया	**धातु + प्रत्यय**	**संज्ञा**
कुइगु = ओढ्नु	कु + सा	कुसा = छाता
बुइगु = घस्नु	बु + सा	बुसा = तेल (घस्ने)
नयेगु = खानु	न + सा	नसा = आहारा (खाद्यवस्तु)
च्वय्गु = लेख्नु	च्व + सा	च्वसा = कलम
फ्वनेगु = माग्नु	फ्व + सा	फ्वसा = थपनी
लाय्गु = ओछ्याउनु	ला + सा	लासा = ओछ्यान
हुइगु = पुछ्नु	हु + सा	हुसा = रुमाल
छुइगु = (नून) हाल्नु	छु + सा	छुसा = नून
तिइगु = लगाउनु (गहना)	ति + सा	तिसा = गहना

नेपाल भाषामा दुबै लिङ्गमा क्रियापदको एकै रुप हुन्छ ।

नेपाली	**लिङ्ग**	**नेवाःभाषं**
गोविन्द गीत गाउँछ।	पुलिङ्ग	गोविन्दं म्ये हालि
राधिका गीत गाउँछिन्	स्त्रीलिङ्ग	राधिकां म्ये हालि
सानभाइले आँप खायो	पुलिङ्ग	सानभाइचां अँ नल
सानमैंयाले सुन्ताला खाइन्	स्त्रीलिङ्ग	सानमैचां सन्त्रासी नल
काइचा स्कूल जान्छ	पुलिङ्ग	काइचा स्कूल वनी
मैंयाचा स्कूल जान्छिन्	स्त्रीलिङ्ग	मैंचा स्कूल वनी

नेपाल भाषामा दुबै वचनमा क्रियापदको एकै रुप हुन्छ ।

नेपाली	**वचन**	**नेवाःभाषां**
ज्यामी काम गर्छ	एकवचन	ज्यामी ज्या याइ
ज्यामीहरु काम गर्छन्	बहुवचन	ज्यामीतय्सं ज्या याइ
म सबेरै उठ्छु	एकवचन	जि सुथन्हापनं दने
हामी सबेरै उठ्छौं	बहुवचन	जिपिं सुथन्हापनं दने
उ पढ्छ	एकवचन	वं ब्वनी
उनीहरु पढ्छन्	बहुवचन	उमिसं ब्वनी

ऱ्हस्व र दीर्घ ईकार उकारले भिन्नै अर्थ बुझाउने केही शब्दहरु

नेवा:भाषां	नेपाली	नेवा:भाषां	नेपाली
ऱ्हस्व		*दीर्घ*	
झि	दस	झी	हामी
मि	आगो	मी	मेथी
जि	म	जी	जिरा
ति	झोल	ती	कोठी
सि	फल/जुम्रा	सी	मैन
फि	बालुवा	फी	पत्रो
कि	काँटी/किल्ला	की	कीरा
पि	नाल	पी	४०
म्हिग:	हिजो	म्हीग	अस्ति
कु	भारी	कू	धान राख्ने ठाउँ
तु	उखू	तूं	इनार
जु	जोर/दुईवटा	जू	जूवा
न्हु	दिनको गन्ती	न्हू	नयाँ
भु	थाल	भू	गाँस/जोडनी
पु	लगाउ/तिर	पू	पुवाँलो
फु	सक्छु	फू	दाउनी

नेपालभाषामा चन्द्रविन्दु र अनुस्वारले गर्दा उही शब्दको अर्थमा फरक पार्दछ ।

नेवा:भाषां	नेपाली	नेवा:भाषां	नेपाली
खँ	कुरा	खं	देख्छ
कँ	सुनाउ/कालो माटो	कं	काँडा
अँ	हो	अं	आँप
गँ	रोक	गं	घण्टा
तँ	थप	तं	रिस/उकालो
दँ	उठ/वर्ष	दं	सस्तो/डाँठ
लँ	जोख/बाटो	लं	लवेदा/चोलो
पँ	छेक	पं	बाँस

नेपालभाषामा एकै शब्दको धेरै अर्थ लाग्ने शब्दहरु पनि छन् ।

नेवा:भाषां	नेपाली
वा	दाँत/धान/परेको पानी/आऊ
चा	माटो/रात/चक्का
सु	को ?/पराल/(लुगा) सिउ
न	खाऊ/फलाम
का	लौ/धागो
नौ	खरानी/तारा
की	किरा/काँटी
पु	तिर (साहु तिर)/लगाउ
ला	मासु/महिना
फा	सुँगुर/ओढ
न्हि	दिन/सिगान/पीप
मे	गीत/जिब्रो
सा	तान/गाई/मीठो/मल
सी	जुम्रा/मर्छ/सिउर/मैन
बा	बाबु/भल
ई	थुक/बेला
चु	टेक/बेंड
पौ	छाना/चिट्ठी
ध:	कुलो/ढक
फा	सुँगुर/थाप/ओढ
ख:	हो/रथ/देब्रे
ज:	परिवार/उज्यालो/दाहिने

एक अक्षरीय शब्द (छ्गःआखः खँग्वः)

आ:	अहिले
ई	बेला/थुक(मुखको)
उ	लगाउ/छोपेको खोल
ओ	बारा(मासको रोटी)
अं	आँप
क:	छोका
का	धागो
की	किरा,काँटी
कु	भारी

नेवा:भाषां	नेपाली
कू	भकारी
कुं	धुँवा
कें	वहिनी/तिहुन(तरकारीको)
कै	खटीरा
कों	घ्याम्पा
को	काग
कौ	फलामको काम गर्ने पेसा (एक नेवार थर)
कं	काँडा
ख	हो
ख:	रथ
खा	कुखुरा
खा:	सिसा
खि	गुहु (दिसा)
खुँ	चोर
खू	धातुको पुरानो पत्रु
खें	अण्डा, फुल
खै	खकार
खो	खुर
खौ	तोरीको पीना
खँ	कुरा
खं	देख्छ
ख्या	ख्याक/जिस्किनु
ख्यूं	अँध्यारो
ग	चढ
गा	बर्को (मजेत्रो)
गाँ	गाउँ
गा:	खाल्डो
गुं	बन जंगल
गो	खोई?/गोलो
गौ	कुर्कुचा
गं	घण्टा (घन्टी)
ग:	खोर
घ:	गाग्रो /जाँतो
घ्य	घिउ

नेवा:भाषां	*नेपाली*
घा:	घाउ
घौ	घण्टा (समय)
चा	माटो/रात/चक्का
चु	टेक,बेंड
चि	नून
चिं	चिन्ह
चूं	पीठो
च्यू	बाँध
च्य	नोकर
चो	टुप्पो, पिसाब
छ	तिमी
छा	चढाउ
छुं	मुसा
छं	तिमीले
छिं	तपाईले
छा:	छ्यापी /सान्हो
छु	के
छ्यू	(खोला) तर
छें	घर/महल
छों	तामा (बाँसको)
ज:	प्रकाश
जा	भात
जा:	उचाई
जि	म
जी	जिरा मसला
जू	जुवा (तिहारमा खेलिने खेल)
जो	जोडी/एकै उमेरको
जँ	कम्मर
झो	लस्कर/लाईन
झौ	लाहा
झि	दश
झी	हामी
तं	रीस/उकालो
तँ	थप
तौं	बैठक (भाँडाको)

नेवा:भाषां	*नेपाली*
ती	कोठी
तु	उखु/उगाउ
तू	तोरी
त्या	सूम्लो
ति	झोल
तूं	इनार
तो	बहाना
थ:	आफनो मान्छे
था	बजाउ/बुन
थां	थाम
थू	आगो फुक्ने ढुंग्रो
थी	गहनामा लगाउने पत्थर
थो	भाँडा(गहिरो किसिमको भाँडा)
थों	जाँड
दँ	बर्ष/उठ
दा	बोसो/कुट
दाँ	रुपैयाँ
द्य:	देवता
दु	छ
दू	डोली
दो	गोरु/हजार (१०००)
दं	बर्ष/सस्तो
ध:	ढक/कुलो
धा	ढोलक बाजा/भन
धूं	बाघ/सिन्के धुप
धी	ढीक (घरको पुरानो किसिमको ढोका)
धू	धुलो मैलो
धो	धर्का
धों	स्याल
धौ	दही
न	फलाम/खाउ
ना:	हिलो
नो	नोल
नी	चोखो
नौ	खरानी/आकाशको तारा

नेवा:भाषां	*नेपाली*
पु	वियाँ /साहु तिर
पू	असिना/पुवांलो
पं	बाँस
फ	थाप
फ:	घरको पेटी
फ्य	चाट
फा	सुंगुर/थाप/ओढ
फि	बालुवा
फी	पत्रो
फे	हावा
फु	सक्छु
फो	थुंगा
फं	केराको घरी
फु	सक्छु
फू	दाउनी
फ्यँ	फुकाउ
फू	दाउनी
फै	भेंडा /सकिन्छ
बौ	बाबु
बं	भूई
बि	छाड
बी	दिन्छ
बुं	खेत
वें	बौलाहा
बै	वहीखाता
वू	पाकेको
ब:	काँध
भा	भाउ
भी	पत्रो/केस्रा
भू	जोड्नी/गाउ
भु	थाल
भों	कागज
भौ	बुहारी
म	भूस
मा	आमा
मां	माला

नेवा:भाषां	*नेपाली*
मि	आगो
मी	मेथी
मे	जिब्रो/गीत
म्ये	भैंसी
मै	मोही
मु	बटुल
मू	मुल्य
म:	माड
य	मन पर्छ
ल	पिउने पानी
ला	मासु
ला:	न्याल
लु	खन्याउ
लो	सुहाँउछ
ली	पितल
लैं	मूला
लुं	सुन
लँ	बाटो
लं	लुगा
व	त्यो/र
व:	चाँदी/मासको रोटी बारा
वा	धान/दाँत/आउ
वें	बौलाहा
सं	केश
स:	आवाज
सा	गाई
सु	पराल/को ?
सि	जूम्रा
सी	मैन/सिउर
सौ	गोवर
सिं	दाउरा
सों	फोक्सो
सं	हल्लिन्छ
स:	आवाज/जान्दछु
सँ	केश
सा:	मिठो/मल

नेवा:भाषां	*नेपाली*
स्यु	थाहा छ
ह:	पात
हँ	एक किसिमको ज्यावल/माला उन
हा	हाँगा
हि	रगत
ही	पोलेको दुखाई
हो	दुलो
हुं	जाऊ
हू	बौलाहापन
हें	हाँस (पन्छी)
ख्यें	अण्डा
स्य:	मासी (नली हाडभित्रको गिलो पदार्थ)
स्या	दुख्छ

नेवा:भाषां	*नेपाली*
फ्यू	लगाउ
स्यें	कलेजो
प्यों	चाक
च्यु	बाँध
फ्यों	फुकाउ
भ्या	भेंडा/भ्याक
प्या	भिजेको
म्ह्या	झ्याल
थ्या	सजातिय
त्या	सुम्लो/जित
भ्या	लसपल
ब्या	चौडाई
ज्ञां	ज्ञान

क्रिया – यासु – Verb

भिन्ना भिनै कालमा क्रियाको रूप

	सामान्य Indefinite	अविछिन्न Continuous	पूर्ण Perfect	पूर्ण अविछिन्न Perfect Continuous
वर्तमान काल Present Tense	जान्छु	गईरहन्छु	गएको छु	गईरहेको छु
	वने	वनाच्वने	वनागु दु	वनांच्वनागु दु
भूतकाल Past Tense	गएँ	जाँदै थिएँ	गएको थिएँ	गइरहेको थिएँ
	वना	वनाच्वना	वनेधुंकू दु	वनाच्वने धुंकू दु
भविष्य काल Future Tense	जानेछु	गइरहने छु	गएको हुनेछु	गइरहेको हुनेछु
	वनेतिनि	वनाच्वनेतिनि	वनेधुंके	वनांच्वने धुंके

आज्ञार्थक बनाउने विधि

१) शब्दको अन्तिम अक्षर ये, ले, ने हटाएर

ख्वये (रून्छु)	ख्व (रोउ)	पाले (काटछु)	पा (काट)
नये (खान्छु)	न (खाउ)	उले (लाउछु)	उ (लगाउ)
ज्वने (समात्छु)	ज्वँ (समात)	मुने (बटुल्छु)	मुँ (बटुल)

२) शब्दको अन्तिम अक्षर "ते" लाई "ती" र "पे" लाई "प्यू" बनाएर

त्वते (छोडछु)	त्वःति (छोड)	ज्वजलपे (नमस्कारगर्छु)	ज्वजलप्यु
म्हिते (खेल्छु)	म्हिति (खेल)	दोहलपे	दोहलप्यु
सःते (बोलाउछु)	सःति (बोलाऊ)	भजलपे	भजलप्यु

३) आदरार्थी अनुरोध बोधक शब्द बनाउनु अन्तिमको अक्षरलाई आकार बनाएर दिसँ थप्ने। अति आदरार्थीमा "बिज्याउँ" थप्ने।

हके (ल्याउँछु)	हकादिसँ (ल्याउँनोस)	च्वने (बस्छु)	च्वनादिसँ
कुतके (झार्छु)	कुतकादिसँ	प्वले (छोडाउँछु)	प्वलादिसँ
काये (लिन्छु)	कयादिसँ	नये (खान्छु)	नयादिसँ
खाये (झुण्डयाउँछु)	खायाबिज्याउँ	लाये (ओछयाउँछु)	लायाबिज्याउँ

४) कुनै काम बाँकी (नसकिएको) बुझाउन "मानि", सकेको भए "धुन" र गर्नु परेन भन्नु पर्दा म्वाःल थप्ने

काम बाँकी	**काम गरेको**	**गर्न परेन**
गर्नु छ – याय् मानि	गरि सकें – याय् धुन	गर्नु परेन – याय् म्वाःल
पढनु छ – ब्वने मानि	पढी सकें – ब्वने धुन	पढनु परेन–ब्वने म्वाःल
खानु छ – नये मानि	खाई सकें – नये धुन	खानु परेन – नये म्वाःल

सकर्मक क्रियालाई अकर्मक बनाउने विधि (Positive, Negative)

१) शब्दको अगाडि "म" थपेर

सकर्मक(Positive)	अकर्मक(Negative)	सकर्मक(Positive)	अकर्मक(Negative)
खः (हो)	मखु (होइन)	साः (मीठो)	मसा (नमीठो)
दु (छ)	मदु (छैन)	गात (पुग्यो)	मगाः (पुगेन)
स्वल (हेऱ्यो)	मस्वल (हेरेन)	वन (गयो)	मवं (गएन)

२) शब्दको पछाडि “मखु” थपेर

सकर्मक(Positive)	*अकर्मक(Negative)*	*सकर्मक(Positive)*	*अकर्मक(Negative)*
वने (जान्छु)	वनेमखु (जान्न)	स्वये (हेर्छु)	स्वयेमखु (हेर्दिनँ)
ब्वने (पढ्छु)	ब्वनेमखु (पढदिनँ)	नये (खान्छु)	नयेमखु (खान्न)

३) आज्ञार्थक शब्द पछाडि “मते” थप्नु पर्छ – (मूल शब्दलाई ऐ कार बनाएर)

सकर्मक(Positive)	*अकर्मक(Negative)*	*सकर्मक(Positive)*	*अकर्मक(Negative)*
हुँ (जाउ)	वनेमते (नजाऊ)	न (खाऊ)	नयेमते (नखाऊ)
च्व (लेख)	च्वयेमते (नलेख)	साला का (तान)	सालेमते (नतान)
फयेतु (बस)	फयेतुयेमते(नबस)	वा (आऊ)	वयेमते (नआऊ)

नेपाल भाषामा दुबै वचन (Number) र लिङ्ग (Gender) मा क्रिया (Verb) शब्दको एकै रूप हुन्छ । जस्तो :-

जि (म) जिपिं (हामी)	स्कूल	वने (जान्छु/जान्छौं)
जिं (मैले) जिमिसं (हामीले)	जा (भात)	नया (खाएँ / खायौं)
छं (तिमीले) छिमिसं (तिमीहरुले) भाईचां (भाईचाले) सकसिनं (सबैले) सृष्टीं (सृष्टीले) मयजुपिसं नं (केटीहरूले पनि)	कान्तिपुर (पत्रिका)	ब्वनि (पढ्छ / पढ्छौ) (पढ्छन् / पढ्छिन्)

लिङ्ग (जात) Gender

पुलिङ्ग र स्त्रीलिङ्ग जनाउने शब्दहरु

१) शब्द बदलेर

भाजु (श्रीमान्)	मयजु	दुगु (वोको)	चोलय्
मिजँ (पुरुष)	मिसा	दोह (गोरु)	सा
बा/ब्वा (बाबु)	माँ	ग्वंगः (भाले)	मीखूँ/माखा
भातः (लोग्ने)	कलाः	काय (छोरा)	म्ह्याय्
पाजु (मामा)	मले	अजा (बाजे)	अजी

२) दुवै लिङ्ग बुझिने शब्द अगाडि "बा/थु" थप्दा पुलिङ्ग र "मा" थप्दा स्त्रीलिङ्ग हुन्छ ।

बासल (घोडा)	मासल	थुम्ये (राँगो)	माम्ये
बाहैं (हाँस भाले)	माहैं	बाखिचा (कुकुर)	माखिचा
बाकिसि(भाले हात्ती)	माकिसि	बाधुँ (भाले बाघ)	माधुँ

३) पेशा, थर र बासिन्दा बुझाउने शब्दको पछाडि "नी" थपे स्त्री लिङ्ग बन्छ ।

उदाय् (उदास)	उदायनी	सुब्बा	सुब्बानी/सुब्वेनी
हलवाई	हलवाइनी	मन्त्री	मन्त्रीनी/मन्त्रानी
धनकुटे	धनकुटेनी	नेवा	नेवानी
साहु	साहुनी	धोबी	धोविनी
बाहुन	बाहुननी	मर्स्या	मर्स्यानी

नेपालभाषामा एकवचन (Singular) शब्दलाई बहुवचन (Plural) बनाउने विधि

१ सर्वनाम (Pronoun) **शब्दको अन्तिममा "पिं" अक्षर थपी दिए बहुवचन हुन्छ जस्तै :**

	एक वचन (Singular)	बहुवचन (Plural)
प्रथम पुरुष (First person)	**जि (म)**	जिपिं (हामी)
द्वितीय पुरुष (Second person)	छ/छि/छलपोल (तिमी/तपाई/हजुर)	छिपिं/छपिं/छलपोलपिं तिमीहरु/तपाईहरु/हजुरहरु
तृतीय पुरुष (Third person)	व/वय्क/वसपोल (उ/यहाँ/वहाँहजुर)	इपिं/वय्कपिं/वसपोलपिं उनीहरु/वहाँहरु/वहाँहजुरहरु

२ अन्य सबै शब्दको अन्तिममा "त" अक्षर थप्दा बहुवचन बन्छ । जस्तै

एकवचन	वहुबचन
मनू (मानिस)	मनूत (मानिसहरु)
माक: (बाँदर)	माक:त (बाँदरहरु)
खुँ (चोर)	खुँत (चोरहरु)
च्वमि (लेखक)	च्वमित (लेखकहरु
मिसा (आइमाई)	मिसात (आइमाईहरु)

सर्वनाम शब्दलाई प्रयोग गर्ने विधि तालिका (Pronoun)

मंका: नां छ्यलेगु धल:

			ले	को/का	लाई	बाट/देखि	संग	मा/काहाँ
			जस्तै:- मैले	मेरो	मलाई	मबाट/मदेखि	मसंग	मकाहाँ
First Person	म हामी	जि जिपिं	जिं जिमिसं	जिगु जिमिगु	जित जिमित	जिगुपाखें जिमिगुपाखें	जिके जिमिके	जिथाय् जिमिथाय्
Second Person	तँ/तिमि तिमीहरु तपाई/तपाईहरु तपाई/तपाईहरु हजूर हजूरहरु	छ छिपिं छकिपिं छपिं छलपोल छलपोलपिं	छं छिपिंसं छिकपिसं छपिंसं छलपोलं छलपोलपिंसं	छंगू छिमू छिकपिनिगु छपिनिगु छलपोलयागु छलपोलपिंगु	छंत छिमित छिकपिंत छपिंत छलपोलयात छलपोलपिनित	छंगुपाखें छिमुपाखें छिकपाखें छपिंपाखें छलपोलपाखें छलपोलपिंपाखें	छंके छिमिके छिकपिंके छपिंके छलपोलके छलपोलपिंके	छंथाय् छिमिथाय् छिकपिंथाय् छपिंथाय् छलपोलथाय् छलपोलपिंथाय्
Third Person	उ उनीहरु उहाँ उहाँहरु	व इपिं वय्क वय्कपिं	वं इमिसं वय्कलं वय्कपिंसं	वयागु इमिगु वय्कयागु वय्कपिनिगु	वयात इमित वय्कयात वय्कपिंत	वयापाखें इपिंपाखें वयकपाखें वयकपिंपाखें	वयाके इमिके वयकयाके वयकपिंके	वयाथाय् इमिथाय् वयकथाय् वयकपिंथाय्
	यो	थ्व	थ्वं	थ्वयागु	थ्वयात	थ्वयापाखें	थ्वयाके	थ्वयाथाय्

शब्दमा विभक्ति लगाएर वाक्यमा प्रयोग

विभक्ति		वाक्य	
नेपाली	नेवाःभाषां	नेपाली	नेवाःभाषां
ले	कर्ताको अन्तिम अक्षरमा शिरविन्दु राख्ने (˙)	काजीचाले गरेको काम	काजीचां याःगु ज्या
ले	" " "सँ" थप्ने	हामीले जानेको कुरा	जिमिसँ स्यूगु खँ
लाई	" " "तः" थप्ने	तपाईलाई गाना सुनाउँछु	छितः म्ये न्येंके
	" " यातः थप्ने	भोगेन्द्रलाई पनि ल्याउनोस्	भोगेन्द्रयातः नं हयादिसँ
को	" " "गु"	मेरो/तिम्रो/उनको घर यही छ	जिगु/छंगु/बैगु छैं थन दु
	" " "यागु"	यो कलम भुवनको हो	थ्व च्वसा भुवनयागु खः
	" " "या"	रामको भाई शत्रुघ्न पनि हो	रामया किजा शत्रुघ्न नं खः
संग	" " "केय्"	तिमी संग कति पैसा छ?	छंकेय् गुलि धेबा दु ?
	" " "याके"	हरिसंग गुच्चा छ ।	हरियाके ल्हवंगाली दु ।
देखि/बाट १	अन्तिम अक्षरमाथि (˙) शिरबिन्दु राख्ने	साबित्री पोखरादेखि आईन् ।	साबित्री पोखरां वल
२	"निसें"	आँखाबाट आशु आयो ।	मिखां ख्ववि हाल
		नानी माथिबाट खस्यो	मचा च्वंनिसे कुतुंवल

विभक्ति		वाक्य	
नेपाली	नेवा:भाषां	नेपाली	नेवा:भाषां
लागि	"निंतिं"	उ देशको लागि मरेर गयो	व देशया निंतिं सिनावन
		म तिम्रो लागि आई दिउँला	जि छंगुनितिं वयाबी
मा	"य्"	लक्ष्मीदाइ कोठामा हुनुहुन्छ ।	लक्ष्मीदाइ कोथाय् दिइ
	"इ"	पोखरीमा पानी छ ।	पुखुलिइ लः दु ।
भन्दा	स्याँ	सान्चा भन्दा मान्चा अग्लो	सान्चा स्याँ मान्चा तः भाः
	सिकं	यो भन्दा त्यो बलियो	थ्व सिकं व बः ला
	सिवय्	तिमी भन्दा म जान्दछु	छ सिवय् जि सः

बालकृष्ण हलवाई

जन्म : वि.सं. १९९५ श्रावण

जन्मस्थल : पूर्वाञ्चल भोजपुर, टकसार बजार

पिता : अनन्तबहादुर हलवाई

माता : न्हुछेमाया हलवाई

शिक्षा : बी.ए. सम्म अध्ययन

अध्यापन : यशोधरा बालिका मिडिल स्कूल (२०१६–२०२६)
हाल यशोधरा माध्यमिक विद्यालय (+2)

हाल बसाइँ : सुनसरी, धरान

सामाजिक क्रियाकलाप :
'झीगु समाज' संग आवद्ध, अध्यक्ष (२०५६–२०६२)
भजनकीर्तन, वाद्यवादन र गायनमा विशेष अभिरुचि
असहाय बिकलाङ्गहरुको सेवामा संलग्नता

साहित्यिक सेवा :
गोष्ठीहरुमा सहभागिता, पत्रपत्रिकाहरुमा रचनाहरु प्रकाशित ।

ISBN
978-9937-2-55974